The image shows the front cover and spine of a book. The cover is decorated with a repeating pattern of small, stylized flowers in orange and green on a light cream background. The spine, on the left, is made of a textured olive-green material. A small, rectangular, light pink label is affixed to the upper part of the cover, containing the number 289807 in a black, sans-serif font.

289807

Heck

2.50

250

HONTHY HÁZA

SZÍNPADOKKAL SZEMBEN KÉZIRAT

★

A KÖNYV MEGVÁSÁRLÁSA SENKIT SEM JOGOSÍT FÖL A DARAB ELŐ-
ADÁSÁRA. AZ ELŐADÁS JOGA FÖLÖTT A SZERZŐ RENDELKEZIK.

★

A BÁRMELY NYELVRE SZÓLÓ FORDÍTÁS JOGÁT FÖNTARTJA
MAGÁNAK A SZERZŐ.

HONTHY HÁZA

SZÍN MŰ HÁROM FÖLVONÁSBAN

IRTA

HERCZEG FERENC

BUDAPEST, 1900

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

ANDRÁSSY-ÚT 10.

Negyedik ezer

Singer és Wolfner kiadásai Budapesten.

HERCZEG FERENC

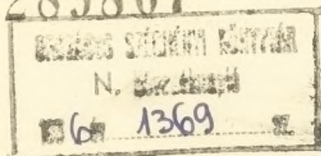
***** munkái: *****

Gyurka és Sándor. A Gyurkovics-fiúk II. része. Füzve 150. Diszkötésben . . .	2.50
Az első vihar. Színmű 4 felvonásban. Füzve 1.20. Diszkötésben . . .	1.80
Egy leány története. Reg. füzve 1.80 Diszkötésben . . .	2.80
Honthy háza. Színmű 3 felvonásban. Füzve 1.20. Csinosan bekötve . . .	1.80
Az első fecske és egyéb elbeszélések. II. kiadás. Füzve 1.20. Diszköt.	2.40
Szabolcs házassága. Regény, negyedik ezer. Füzve 1.50. Diszkötésben . .	2.40
Napnyugoti mesék. Négy elbeszélés. Füzve 2 —. Diszkötésben . . .	3.—
A Gyurkovics-leányok. Tizenkettődik ezer. Füzve 1.50. Diszkötésben . .	2.50
A Gyurkovics-fiúk. Tizenegyedik ezer. Füzve 2 —. Diszkötésben . . .	3.—
Mutamur. 26 elbeszélés, 3 kiadás. Füzve 1.60. Diszkötésben . . .	2.40
Fenn és lenn, Regény, 3-ik kiadás. Füzve 1.60. Diszkötésben . . .	2.40
A három testőr. Bohózat 3 felvonásban. Füzve 1.20. Diszkötésben . . .	1.80
A dolovai nábob leánya. Színmű 5 felvonásban. Füzve 1.20. Diszkötésben	1.80
Simon Zsuzsa. Regény, 3-ik kiadás. Füzve 1.60. Diszkötésben . . .	2.50

A 14 kötet ára tokban, diszkötésben 33 forint 10 Kr.

Megrendelhető 2 forintos részletekben való fizetésre is.

289807

SZEMÉLYEK.*

HONTHY, megyés püspök . . .	Gabányi Árpád.
NEMERE PÁL, uradalmi kor-	
mányzó	Ujházi Ede.
SÁNDOR, fia, püspöki ügyész .	Gyenes László.
SASS MIKLÓS, báró	Bercsényi Béla.
ETELKA, neje	Helvey Laura.
MARGIT, leányuk	Ligeti Juliska.
HONTHY IDA, Etelka első ház-	
ságából való leánya	Csillag Teréz.
SASS IVÁN báró, rokonuk . .	Dezső József.
UDVARI PAP	Kőrösmezey Gusztáv.
GYOLCS, kapus	Abonyi Gyula.
HAJDU	

*Történik a püspöki székvárosban. Az első felvonás a
püspöki várban, a másik kettő Sass-ék lakásán.*

A budapesti Nemzeti Színház első szereposztása szerint.

ELSŐ FÖLVONÁS.

A püspökvár külső udvara. Leghátul a palota homloka látszik; előtte gótikus vasrács s a püspöki címerrel díszített kapu van, mely a belső udvart elválasztja a külső udvartól. Balkéz felől régi, gótikus kápolna látszik, mely derékszögben van hozzáépítve a palotához. — A kápolna sekrestyéjének ajtaja a külső udvarra nyílik. A kápolna és a vasrács által alkotott sarokban fagerendákon egy nagy, új templomi harang áll. — Jobbra, régi mohos fák, alattuk kőpad, a templom falában régi sírkövek vannak beillesztve. Az egész környezet ősdi, komor és ünnepies. Nyári reggel.

ELSŐ JELENET.

GYOLCS, SÁNDOR.

GYOLCS

(Hetven éves öreg, fekete magyar libériát visel; a rácsos kapuban áll és köszön Sándornak.) Jó reggelt, nagyságos uram!

SÁNDOR

(Jobbról jön, írásokkal a kezében. A harang előtt megáll egy pillanatra.) Még se húzzák föl a toronyba?

GYOLCS

Holnap már lehet, a kegyelmes úr ma fölszentelte.

SÁNDOR

(Némi meglepetéssel.) A püspök maga? Jobban van?

GYOLCS

Nem jól van, szegény kegyelmes urunk. A hajdutól hallottam, hogy két éjszaka megint nem aludt. Imádkozott és felolvastatott magának.

SÁNDOR

És mégis maga végezte a harang fölszen-
telését?

GYOLCS

A mióta rájött a nagy nyugalanság, semmit
sem törődik többet az egészségével. Ma tíz órakor
megint misét akar hallgatni.

SÁNDOR

És az orvos?

GYOLCS

Most már megenged neki mindent. *(Búsan.)*
Azt hiszem, szegény jó uram . . . *(Lemondó mozdul-
latot tesz a kezével.)*

SÁNDOR

(Elgondolkozva bólint a fejével.) Nyolcvanöt
esztendő súlyosodik a vállára. *(Szünet után.)* Nem
járt erre édesapám?

GYOLCS

Éppen az imént. *(A palota felé.)* Itt jön a nagy-
ságos igazgató úr.

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK, NEMERE.

NEMERE

*(Gyors léptekkel jön a palotából. Kemény és izgága
öreg. Magyar ruhát visel. Botjával megfenyegeti Gyolcsot.)*
Ki a nagyságos urad, vén szószátyár?

GYOLCS

Bocsánat . . . tekintetes uram!

NEMERE

A lófő-dédapám se nagyságoltatta magát . . .
Kanonok, vagy regálébérlő én se vagyok! —
(Sándorhoz.) Itt vagy? A püspököd már tudakozódott
utánad; mise után új végrendeletet akar iratni . . .

SÁNDOR

(A ki az üdvözlésnél kezet csókolt apjának.) Tudom,
édes apám . . . Kegyelmed parancsol valamit?

NEMERE

(Epésen, de bizonyos bonhomiával.) Parancsolni —
én? És ugyan akadna-e a székesegyház ajtaja előtt
olyan ügyefogyott énekes koldus, a ki megfogadná
az én parancsomat?

SÁNDOR

(Mosolyogva ellentmond.) De édes apám! . . .

NEMERE

Te talán azt hiszed, hogy itt még én vagyok
a bonorum direktor? Tévedsz! Odakünn a biva-
lyosok még annak tartanak; de idebenn már tud-
ják, hogy senki és semmi se vagyok. — Egy
magyarnadrágos vén mihaszna, a kinek háta mö-
gött összeröhögnek a ministráló kölykök . . . A
mindenható úr, a püspök udvari orákulum: (Gú-
nyos meghajlással Sándor felé.) a nagyságos ügyész úr!

SÁNDOR

(*Nyugodtan.*) Édes apámnak ma jó kedve van.

NEMERE

Hogy a mennykőbe ne, mikor az egész udvar rajtam mulat! Te is, a püspök is, mindenki!

SÁNDOR

De édes apám — a püspök!?

NEMERE

Van szemem, hát látom! Ujságba való dolgok történnek itt! Én zsarolom a földet, nyúzó az embereket meg a jószágot, ti meg halomra gyűjtitek a pénzt, ezreket, százezreket... A kegyelmes mindig sopánkodik, hogy teremtsék neki pénzt. Sok pénzt, még több pénzt! És tíz esztendő óta ugyanegy kalapot visel, egy zsiros, fakó kalapot; a mellett úgy él, mint a havasi plébános. Ő, a zászlós úr, a kinek félmillió jövedelme van! Hova lesz az a rengeteg pénz? A püspökvár melyik zugában ül a telhetetlen moloch, mely bankóval él?

SÁNDOR

Ma már kielégíthetem édes apám kívánságát, a mit tegnap még nem tehettem volna. (*Írásai közül kikeres egy tervrajzot és odanyújtja Nemerének.*) Imhol a moloch, a mely pénzzel él!

NEMERE

Egy palota terve... Új palota? Csak nem akartok építkezni?

SÁNDOR

De igen. A püspök palotát akar építtetni.

NEMERE

Palotát? Uram bocsáss! Szegény öreg gazdám, azt hiszem, a régi is tág lesz neki nemso-kára... *(A tervrajz fölírását olvassa.)* „Honthy háza“. *(A papírra ül.)* Óh — tehát mégis jó nyommon voltam!

SÁNDOR

E palotával fogja a püspök megörökíteni a Honthy-név emlékét és mondhatom édes apámnak, az emberszeretet géniusának szemében hatalmasabb emlék lesz, mint a fáraó piramisa. — Lelencházsal és gyermekkórházzal összekötött országos árvaház...

NEMERE

Tehát ezért viselünk zsiros kalapot!

SÁNDOR

Hogy ezer derék polgárt nevelhessünk a jövő Magyarországnak.

NEMERE

(Megindultan.) Ráismerek az én uramra. *(Dühösen.)* De miért nem szóltatok nekem erről?

SÁNDOR

(*Írásait elrakva, vállat von.*) Ismeri a püspököt! Ő az agy, a mely gondolkozik, én csak egyik keze vagyok, a melylyel cselekszik, s ha ő úgy kívánja, hogy egyik keze ne tudja, mit mivel a másik: én azért nem felelhetek az urammal.

NEMERE

Majd felelelek én! (*A palota felé akar indulni.*)

SÁNDOR

(*Némi zavarral.*) Most azonban nem a bonorum direktorhoz volna szavam, hanem jó atyámhoz.

NEMERE

(*Bizalmatlanul.*) Röviden!

SÁNDOR

És nyíltan, a mint férfiakhoz illik. (*Nemere karjára teszi kezét.*) Úgy tettem, miként mondtam, tegnap este megkértem a püspök kis hugának, Honthy Idának kezét . . . Nem kaptam még végleges választ; de ma délután megkapom.

NEMERE

(*Elfordul, nyersen.*) A te, dolgozol!

SÁNDOR

A kegyelmed dolga is, édes apám. (*Halkan.*) Vagy — nem érdekli, hogy ki lesz jövőendő unokáinak édes anyja?

NEMERE

Nincs semmi mondani valóm, megmondtam már, tízszer is megmondtam, hogy nem akarom! De nem szokásuk ma már a fiataloknak, hogy megfogadják az apjuk szavát. Tégy hát a mit akarsz.

SÁNDOR

(*Fejével bólint.*) Azt fogom tenni. De nem dacból, édes atyám. (*Melegebben.*) Kissé katonás hang járja a mi házunkban, a mióta magunkra hagyott szegény anyánk, de azért tudom, hogy senkinek sincs gyöngédebben szerető apja, mint nekem; és kegyelmed is tudja, hogy engedelmes és tisztelő fia vagyok.

NEMERE

(*Megindultságát palástolja.*) Még az kellene, hogy vasvillával menjünk egymásnak.

SÁNDOR

Emlékezzék vissza, hogy ebben a dologban is kikértem apai tanácsát.

NEMERE

És én elég világosan feleltem. — Nékem nem kell az a leány.

SÁNDOR

Világos beszéd, de nem tiszta. (*Hozzá lép, megfogja a karját, halkán.*) Miért nem kell?

NEMERE

(*Vállat von.*) Csak!

SÁNDOR

(*Hűvösen.*) Megbocsát, ha ennyivel nem érem be!

NEMERE

Az én koromban azt mondták: nézd meg az anyját!

SÁNDOR

Ma meg azt tartjuk, hogy nem keresztényi, nem is emberi dolog: a gyermeket lakoltatni szülési gyöngeségeért.

NEMERE

Petyhüdt, vérszegény életbölcsség! Nem küzdök, nem is éltek, csak szánakoztok egymáson... Szánalom! szánalom! Az egész világ maholnap egy nagy ispotály lesz, a hol a magatok élhetetlenségét ápoljátok...

SÁNDOR

(*Mosolyogva.*) Ha a székely elveszti szekérlőcsét, akkor filozofálni kezd... Édes apám nem őszinte hozzám! Kegyelmednek is, a püspöknek is van valami kifogásuk a leány ellen, a mit nem akarnak velem közölni. — A püspök nem szereti a hugát, egyszer sem bocsátotta maga elé... Ő, a kinek oly atyai nagy szíve van, hogy belefér a püspök-megye minden árvája, ő sohasem törődött az öcscse árvájával. (*Elgondolkozva.*) Miféle keserűség lehet az, mely az öreg ember szívéből kimarta a rokoni szeretetet?

NEMERE

Te mondtad: ő az agy! Gondolkozik és mi cselekszünk . . . vakon és ha ő úgy kívánja: némán is!

SÁNDOR

Jól van! A mit kegyelmedtől nem tudhatok meg, azt meg fogom tudni tőle! (*Mosolyogva.*) Mikor akar édes atyám látogatást tenni Sass-éknál?

NEMERE

Látogatást? azt ugyan lesheted!

SÁNDOR

(*Bizalmasan.*) Pedig el fogom oda vinni.

NEMERE

Hülyének tartasz? Hülye öregnek, a kívül azt tehetsz, a mit akarsz . . . (*Gyolcshoz.*) El fogja velem hitetni, hogy ott találom a török császárt, turbánnal a fején és oda fog csalni . . .

GYOLCS

(*Nevetve bólint a fejével.*)

NEMERE

(*Észbekapva, haragosan.*) Hallja, kend! Egyszer már elcsapattam egy szemtelen portást!

GYOLCS

Harminc évi szolgálat után? . . .

NEMERE

(Szó nélkül bemegy a palotába.)

SÁNDOR

(Kivesz a szivartárcájából egy szivart és odaadja Gyolcsnak.) Ne érzelegj, öreg! (El a palotába.)

HARMADIK JELENET.

GYOLCS, később SASS, IDA, MARGIT, majd ETELKA és IVÁN.

(A két leány egyszínű ruhát, kalapot és napernyőt visel. Margit még rövid ruhát hord.)

GYOLCS

*(Fel s alá jár a kapu előtt.)**(Néhány vékony harangütés hallatszik, minővel az istentiszteletet szokás jelezni.)*

Ez a kegyelmesnek szól . . . kezdődik a mise.

IDA

(Félénk kíváncsisággal néz körül.) Különös, szomorú hely!

SASS

(Választékos ruha, sűrű cilinder, fehér gamásni és glaszé keztyű.) Valaha vígabb napokat is látott az öreg bagolyfészek . . . még a régi püspök idejében, a ki nagyon elegáns ember volt . . . Micsoda konyhája volt.

MARGIT

Még sohasem voltam itt.

ETELKA

(*Fekete ruhában, lengő gyászfátyollal. Sasshoz.*)
Maguk visszafordulhatnak: elég, ha Iván elkísér.
(*Gyolcshoz.*) Mondja barátom, mikor fogad a kegyel-
mes úr?

GYOLCS

A kegyelmes úr beteg és egyáltalában nem fogad.

ETELKA

(*Dölyfösen.*) Tudja, hogy kivel beszél?

GYOLCS

Sass báróné ő méltósága.

ETELKA

A püspök rokona vagyok! Meg akarom láto-
gatni beteg bátyámat.

GYOLCS

Kötelességemmé tették, hogy elutasítsak min-
denkit.

ETELKA, IVÁN

(*Egyszerre, megbotránkozva.*) Hallatlan! Ez
mégis . . .

SASS

(*Fölnynyel.*) Kedveseim, hidegvér és elegancia!
(*Gyolcshoz közeledik, finom diplomáciával.*) Senki sem
kivánja egy hűségben megőszült szolgától, hogy
megszegje kötelességét; szerény véleményem sze-
rint azonban nem szegi meg, ha elfogadja tőlem
ezt a csekélységet . . . (*Pénzt ad neki.*) és meg-

felel néhány kérdésemre . . . Első kérdés: el szokta a püspök néha hagyni a szobáit?

GYOLCS

Csak olyankor, ha misét akar hallgatni . . . Akkor a kis ajtón viteti magát a kápolnába. *(A sekrestye ajtajára mutat.)*

SASS

Jól van! Még egy kérdés. Gondolja, hogy ő excellenciája ma misét hallgat?

GYOLCS

Igenis. Az első harangozás már meg is volt.

SASS

Köszönöm! *(Etelkához.)* Hallotta, kedves barát-nőm? Vonja le belőle a következtetést.

ETELKA

Itt fogom bevárni a püspököt!

IDA

(A továbbiak alatt a vasrácsnál áll és elgondolkozva néz a belső udvarra, mialatt Iván Margittal beszélget.)

SASS

(Etelkához.) Én pedig megyek; nem szeretem a papokat, különösen a rosszgyomruakat és a fanatikusokat nem. *(Gyolcsához.)* A jószágkormányzó úr a kastélyban van?

GYOLCS

Földszint, jobbra, második ajtó.

ETELKA

(*Sasshoz, halkán.*) Igazán fel akarja keresni az öreg Nemerét?

SASS

Hozzá készülök.

ETELKA

Nem fog vele semmire se menni.

SASS

Valószínű, de nem bizonyos. Ha valakinek, hát neki kell ismernie a püspök végrendeletét és ha valaki, hát ő adhat nekem fölvilágosítást. Ez elég ok arra, hogy próbára tegyem a székely agyafurtságát. — A mi számításunk világos. Ha Idus örököl a püspök után, akkor nem szükséges, hogy szíve ellenére hozzá menjen a fiskálishoz. Ha nem örököl, akkor — akkor le kell nyelnünk a keserű labdacsot. Mindenesetre jó lesz, ha bevárja az expedicióm eredményét, mielőtt végleges választ adna a fiskálisnak.

ETELKA

Semmire se fog menni a ravasz székelylyel! Nem az az ember, a ki kifecsegné az ura titkát. Különösen most nem, hogy a fia megkérte Iduska kezét.

SASS

Tudom, hogy ravaszsággal semmire se mennék. De nekem van egy különös taktikai fogásom:

a nyíltság! Gyakran győzöttem meg, hogy az őszinteség többet ér a ravaszságnál. Különösen agyafurt emberekkel szemben. A ravaszságra el vannak készülve, de az őszinteség meglepi, lefegyverzi őket. És mert cselt gyanítanak, nem mernek ravaszkodni, hanem ravaszságból megmondják az igazat. (*Elmenőben visszafordul Etelkához.*) Ugy-e elfelejtett szárdellát hozatni a vajhoz?

ETELKA

(*Idegesen.*) Ki gondol most ilyesmire?

SASS

Nincs igaza, kedvesem. Az élet igaz művésze megkívánja, hogy komoly küzdelmeink közepett se feledkezzünk meg az élet apró kellemségeiről. Mert az, a mit mi a püspöktől akarunk, nem bizonyos még, de a szárdellás vaj, egészen bizonyos. (*El, a palotába.*)

NEGYPEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, SASS *nélkül.*

IDA

(*Elgondolkozva.*) Ha elgondolom, hogy a beteges öreg ember egyedül lakik szomorú házában: elszorul a szívem!

MARGIT

Hiszen hívhatna magának vendéget.

IVÁN

(*A leányokra mutat. Halkan Etelkához.*) Talán jobb volna, ha ők is . . .

ETELKA

(*Halkan.*) Igen, el fogom őket távolítani. Idának nem szabad tudnia. (*Fenn.*) Lányok, míg mi a püspököt várjuk, ti megnézhetitek a virágházakat.

IDA

(*Elégedetlenül.*) Hogyan? — Én nem fogom látni a püspököt?

ETELKA

(*Idegesen.*) Menjetek gyermekeim. Menjetek!

IDA

(*Búsan.*) A nagybátyám és még soha sem beszéltem vele! Csak egyszer láttam gyermekkoromban . . . a templomban . . . misét mondott és a hangja úgy remegett . . . Azt mondják, hogy nem fogad senkit. De én a huga vagyok és ő beteg és egyedül van.

ETELKA

Majd máskor! Most egyedül kell vele beszélnem.

IDA

(*Hirtelen odalép Etelkához, halkan és komolyan.*) Anyus, ugy-e, nem fogsz tőle pénzt kérni?

ETELKA

(*Haragosan.*) Eh, takarodjál, ha mondom!

IDA

(*Megcsókolja a kezét, alázatosan.*) No, ne haragudjál, anyus! (*Megöleli és szenvedélyesen megcsókolja.*) No, ne haragudjál, ha mondom!

ETELKA

(*Végig simit az arcán, könyek közt.*) Fogadj szót, gyermekem!

IDA

Azért jutott csak eszembe, mert tegnap azt mondtad, hogy ettől a találkozástól függ, hozzá kell-e mennem az ügyvédhez, vagy sem. (*Hízelegve.*) Látod, anyus, inkább hozzá megyek az ügyvédhez, csak ne kérj pénzt senkitől. (*Büszkén.*) Hiszen Honthy Attila özvegye vagy.

ETELKA

(*Búsan.*) Okos, jó leányom vagy!

IDA

Feláldozom magamat anyus, csak ne alázd meg magadat senki előtt . . . (*Szomorúan*) Igaz, hogy nem szeretem Nemerét . . . Nem elegáns ember, nem is nagyon mulatságos . . . Alig ismerem . . . De tudom, hogy derék ember és meglátod, hogy meg fog becsülni . . . Derék ember . . . (*Sugva.*) és vagyonos, anyus!

ETELKA

Miért nem hagyhatok nektek milliókat?

IDA

(*Fájdalmas mosolylyal.*) Ha én gazdag leány volnék, akkor — persze — az más volna!...

IVÁN

(*Sóhaj.*)

IDA

(*Kezet nyujt Ivánnak, becsületesen.*) A sors nem akarja, Iván, hogy boldog legyünk; de attól nem tilthat el bennünket, hogy jók legyünk!

ETELKA

(*A ki idegesen figyel a palota felé.*) Menjetek, menjetek, minden pillanatban jöhet!

IDA

De eljöjjetek aztán értünk, anyus! (*Margittal balra, a templom előtt el.*)

ÖTÖDIK JELENET.

GYOLCS a belső udvaron. ETELKA. IVÁN.

IVÁN

(*Ida után néz.*) Ha elgondolom, hogy a sors — óh!...

ETELKA

(*Leül a kőpadra.*) Ha rajtam állana, szegény Ivánom, örömmel nyugodnám bele, hogy Idus a szíve szavára hallgasson. — Az én éles anyai szemem előtt nem marad titok, hogy Idus vonzódik magához... Ezt a vonzalmat és hozzá az

én hálás barátságomat, maga kiérdemelte, már három esztendővel ezelőtt, mikor megvédett a rágalmazóimmal szemben.

IVÁN

Gavallér-kötelességem volt.

ETELKA

Igaz nemes ember módjára viselkedett Idával szemben is . . . Szereti és mégis férfiasan levonta a következtetést abból, hogy szegények mindaketten.

IVÁN

Gavallér-kötelességem volt a lemondás. Sass vagyok, de vagyonom nincs, — ez az én tragikumom! A nevem kötelességeket ró rám, a melyeknek eleget tenni képtelen vagyok . . . Azért kellett ott hagynom a katonai szolgálatot. — (*Önérettel.*) Önkényt hagytam ott, mielőtt a becsület-bíróság még ítéletet mondott volna.

ETELKA

Nemere tegnap kérte meg Idus kezét . . . Nem hiszem, hogy a szegény gyermek elkerülhetné végzetét; de megteszem az utolsó kétségbeesett kísérletet is.

IVÁN

Az ember küzd és remél és a vége mindig a csalódás! Én is tettem egy utolsó kísérletet.

Írtam Borovszky hercegnek . . . Együtt voltunk a kadetiskolában, én voltam a legjobb barátja és nem egyszer osztottam meg vele zsebpénzemet. Írtam neki, emlékeztettem az együtt töltött szép napokra és kértem, hogy adjon valami alkalmazást az uradalmán . . . Neki híres versenyistállója van és én értek a lovakhoz . . . A herceg nem is válaszolt. A titkára írt. Arról értesít, hogy ő hercegsége istállóiban jelenleg nincs hely üresedésben . . . Valóban, kezdem érteni a szociális-tákat.

ETELKA

Én sem várok sokat a mai kísérletemtől . . . De megakarom nyugtatni anyai szívemet.

IVÁN

Mondják, hogy a püspök nagyon zsugori. Pedig milyen gazdag!

ETELKA

Tizenennyolc esztendeje, hogy nem láttam . . . az első uram halála óta. Akkor oly szavakat mondott nekem . . . (*Végig simit a homlokán.*) Óh, gondolni sem akarok arra!

IVÁN

Betegségének hosszú szenvedései talán megpuhitották kemény lelkét . . .

ETELKA

Azelőtt kemény volt, tiszta és hideg, mint az acélpenge. Az egyetlen ember, a kitől életemben félttem.

IVÁN

És . . . ha nem vagyok indiszkrét . . . mennyit szándékozik kérni? Félmillió évi jövedelme van. Az ilyen beteg öreg nem költ semmit magára . . . Könnyen nélkülözhetne két — sőt három százezer forintot is.

HATODIK JELENET.

ELŐBBIEK, *Később* PÜSPÖK. UDVARI PAP. HAJDU.*(Néhány harangütés hallatszik.)*

GYOLCS

(Leveszi kalapját, fojtott hangon előreszól.) Ő nagyméltósága!

PÜSPÖK

(Beteg-kocsin ülve, közeledik a palotából. Térdén fekete takaró van. Kocsiját óvatosan tolja az öreg hajdu. Balján az udvari pap lépdél, imádságos könyvvel és olvasóval a kezében.)

IVÁN

(Leveszi kalapját, a kőpad mögé vonul.)

ETELKA

(Elállja a kocsi útját, alázatos meghajlással, összekulcsolt kezekkel.) Atyám!

PÜSPÖK

Ki szól hozzám?

ETELKA

Nem ismer meg, jó Atyám?

PÜSPÖK

Ki ez a nő?

ETELKA

(Nagyon alázatosan.) Honthy Attila özvegye vagyok.

PÜSPÖK

(Sokáig mereven nézi az asszonyt, majd tompa hangon szól.) Attila özvegye . . .

ETELKA

Özvegye a nagy, a szent emlékü férfiúnak.

UDVARI PAP

(Diszkrétül a háttérbe vonul, a hol a jelenet végeig marad.)

PÜSPÖK

(Hidegen) Mit kíván tőlem?

ETELKA

Vétkeztem ön ellen, atyám, és bűnbocsánatért esdek.

PÜSPÖK

A ki vétkezik, az ne embertársánál, hanem Istennél keressen bocsánatot.

ETELKA

Oly nagy az én bűnöm, hogy iszonyodva gondolok rá vissza.

PÜSPÖK

Az Úr irgalma határtalan, leányom!

ETELKA

Tudom, hogy nem voltam mindig méltó a névhez, melyet rámhagyott boldogult jó uram...

PÜSPÖK

Csak egy név méltóságára legyünk érdemek: az emberére . . .

ETELKA

De könyeim soha nem szünő árával tettem jóvá súlyos hibámat.

PÜSPÖK

A bűnbánat forrása nem a szem, leányom, hanem a szív.

ETELKA

(*Növekedő zavarral.*) Anyai szívem aggodalma még egy kérésre kényszerít. Egy leányom van, egy Isten félelmében és az emberek szeretetében növekedett leányom: Honthy Attila gyermeke. Most lépett a korba, mikor a kiházásítására kell gondolnom. Boldogult férjem fényes nevet, de vajmi csekély vagyont hagyott rá. Vagyonát fölemésztette a nevelés; mert nevéhez méltó, előkelő és költséges nevelést adtam neki. (*Zavartan elhallgat.*)

PÜSPÖK

A legszebb hozomány, mivel gyermeke jövődő urát megörvendeztetheti: a szeretet és hűség . . . (*Célzással*) a hűség!

ETELKA

(*Zavarban.*) Bizonyára — a hűség... De fájdalom, az életnek vannak realisabb követelményei is . . .

PÜSPÖK

(*Panaszos hangon.*) Ehhez én nem értek, leányom — és nekem nincs pénzem. — Szegény, beteg ember vagyok.

ETELKA

Óh! — ezt az ország egyik legdúsabb zászlósa mondja?! . . .

PÜSPÖK

Az Úr rám bizta a nyáját és a takarmányt... De a takarmány kevés és a nyájban sok az éhes juh! Egészséges az ön leánya?

ETELKA

(*Csodálkozva.*) Egészséges, szép gyermek . . . a ki ismeri, szereti . . .

PÜSPÖK

A jó pásztor szívéhez közelebb állanak a betegek, a szükölködők és a magukkal tehetetlenek.

ETELKA

(*Keserűen.*) Óh! . . .

PÜSPÖK

Mondom önnek, leányom: ha okos szeretettel szereti gyermekét, ne kíváncsion neki gazdagságot. Mert ha kincsei vannak: hogyan fogja megismerni

kérői seregéből azokat, a kiket a haszon reménye vonz körébe — és azokat, a kiket lelki erényeivel nyert meg. A szegény ember számára egyenesebb a boldogulás útja a földön is, valamint a túlvilágon. Isten önnel, leányom! Emlékezzék meg imáiban egy beteg öreg emberről! *(Megáldja és az udvari pap és hajdu kíséretében, a templomba távozik, melynek ajtaja bezáródik mögötte. A templomban halkán megszólal az orgona.)*

HETEDIK JELENET.

ETELKA. IVÁN.

ETELKA

(Mintán az ajtó becsukódott.) Mégmindig a régi!

IVÁN

(Izgatottan elősiet.) Nos? nos?

ETELKA

Ezt az acéllelket nem csorbitja ki az idő.

IVÁN

(Búsan.) Nem sikerült?

ETELKA

Szegény barátom, sutba dobhatjuk utolsó reményünket.

IVÁN

Nincs egyéb hátra, mint a férflas lemondás.

ETELKA

Tizenöt esztendő óta keresztül mentem a fényes nyomoruság minden megalázásán... Nem akarom, hogy a leányom hasonló sorsot érjen. Nemerének adom!

NYOLCADIK JELENET.

SÁNDOR. ELŐBBIEK.

SÁNDOR

(Gyors léptekkel jön a palotából, a templomra mutatva, Gyolcshoz szól.) Oda benn van a kegyelmes? *(Meglátja Etelkát.)* Hogyan, önt itt találom, báróné?

ETELKA

Erre sétáltam és — azt akarom mondani — *(Észbe kap)* ha ideje engedi, Nemere, ebédeljen ma velünk.

SÁNDOR

(Meghajlással.) Meghívásából azt merem következtetni, hogy nem fogadta kedvezőtlenül tegnapi kérésemet.

ETELKA

Nem fogadtam kedvezőtlenül, Nemere, minek is titkoljam? Elhatároztam, hogy önnek adom gyermekemet.

SÁNDOR

(Megindultan kezét csókol neki. Halkan beszélgetnek tovább.)

KILENCEDIK JELENET.

NEMERE. SASS. ELŐBBIEK.

NEMERE

(A méregtől forrva, jön a palotából: a sekrestye ajtajához lép.)

SASS

(Karjába kapaszkodik; nagyon szívesen.) Megengedem, hogy gyermekes a kíváncsiságom, de én már ilyen vagyok... A mióta azt rebesgetik, hogy a püspök egy nagyszerű, humánus intézettel akarja megajándékozni városunkat: nincs többé nyugtom...

NEMERE

Nagyon sajnálom, hogy nem elégíthettem ki a báró úr kívánságát... Nekem nem szólt az uram semmiről.

SASS

(Hitetlenül.) De kérem! Mindenki tudja, hogy ön a püspök jobb keze és hogy korlátlan bizalmát élvezi...

NEMERE

Akkor mindenki többet tud, mint magam. Semmit sem tudok, már amaz egyszerű oknál fogva sem, mivel a püspök még el sem készítette végrendeletét.

SASS

(Hitetlenül.) Ah, tréfál!

NEMERE

Tréfából sem szokásom a hazugság! — Különben nem érek most rá beszélgetni! Jó napot, báró úr! *(A sekrestyébe el.)*

SASS

(Gonoszul) Elbizakodott paraszt! *(Elgondolkozva.)* A püspök nem csinált végrendeletet? Különös volna, ha így volna!

ETELKA

(Sándorhoz.) Iván majd haza kísér. Maga keresse föl a leányokat, ott fogja őket találni a virágházaknál . . . Beszéljen Idával, közölje vele az én beleegyezésemet és akkor engedelmesnek fogja találni.

NEMERE

(Hirtelen kinyitja a kis templomajtót. Izgatott hangon.) Sándor, siess! *(Eltűnik megint.)*

SÁNDOR

(Meghökkenve.) A püspök? Csak nem! *(El a sekrestyeajtón.)*

SASS

(Izgatottan az ajtónál.) Ha valami baj történt volna . . .

ETELKA és IVÁN

(Szintén a sekrestyeajtóhoz sietnek.)

SASS

(Az ajtón hallgatózva.) Mozgást hallok belül.

ETELKA

Miklós! Csak nem . . .

SASS

Csitt! (*Megfogja Etelka karját, fojtott hangon.*)
Nem csinált még végrendeletet. Ha Isten úgy rendelné . . .

ETELKA

(*Nem érti.*) Nos?

SASS

Ida az egyetlen rokona és a törvény szerint . . .

ETELKA

(*Izgatottan.*) Óh, istenem! . . .

IVÁN

(*Halkan és szenvedélyesen.*) De hiszen ha úgy van!...

SASS

(*Az ajtónál hallgatózik.*) Csend! Jönnek! (*Előre lép, közömbös arccal.*)

TIZEDIK JELENET.

UDVARI PAP. ELŐBBIEK.

UDVARI PAP

(*Jön a templomból.*)

SASS

Nagy nyugtalanságban lát bennünket tisztelendő úr . . . Csak nem esett baja a mi drága püspökünknek?

UDVARI PAP

(Közömbösen.) Semmi, — muló gyöngeség!
(Kalapjával köszönt és a belső udvarba megy.)

SASS

(Csalódottan néz utána.) A pap nyugodt; úgy látszik, tényleg nincs komoly baja . . . Ida dolgát semmiesetre sem szabad elhamarkodnunk.

ETELKA

Elkészett bölcsesség, már odaigértem Nemerének.

SASS

(Kellemetlen meglepetéssel.) Odaigérte? Rosszul tette! Szerencse, hogy az ígélet még nem lakodalom. A szegény Honthy Ida a fiskálisnak való feleség, — de a püspök örököse . . .

ETELKA

Már tíz esztendő óta mondják, hogy ő haldoklik. Meglehet, hogy még tíz esztendeig így lesz . . . Az ilyenhez szerencse kell.

SASS

Nincs szerencse és nincs balsors, Etelka; csak emberi ügyesség és ügyetlenség. Úgy sejtem, hogy a fiatal Nemere nagyon ügyes ember, a ki tudja, hol kamatoztatják az önzetlenséget. De még én se mondtam ki az utolsó szót! Most pedig menjünk villásreggelihez. (Karját nyújtja Etelkának.)

IVÁN

És a leányok?

ETELKA

Nemere haza kíséri őket. (*Hárman jobbra el.*)

TIZENEGYEDIK JELENET.

GYOLCS, UDVARI PAP, PÜSPÖK, HAJDU, NEMERE, SÁNDOR.

UDVARI PAP

(*A palotából jön, orvosságos üveggel a kezében*)

PÜSPÖK

(*Félájulttan hozzák ki a templomból.*)

SÁNDOR

(*Föléje hajlik.*) Jobban éri magát, kegyelmes uram?

PÜSPÖK

(*Gyenge hangon.*) Egy kis szédülés . . . Hagyjatok itt, a friss levegő jót fog nekem tenni. (*A kőpadra mutat.*) Oda!

UDVARI PAP

(*Orvosságos üveggel közeledik feléje.*)

PÜSPÖK

Nem kell semmi, fiam.

HAJDU

(*A kőpadhoz tolja kocsiját.*)

PÜSPÖK

(*Nemeréhez.*) Ül ide, beszédem van veled.

NEMERE

(Leül.) Jobb lesz, ha nem izgatja magát.

PÜSPÖK

(Félénk hangon.) Megcsináltad a szerződést?

NEMERE

Ha megmondom az igazat: dühbe fog jönni.

PÜSPÖK

(Gyerekes daccal.) De én tudni akarom! Megcsináltad?

NEMERE

A szerződést a belgákkal? Nem is fogom megcsinálni.

PÜSPÖK

(Könyörgő, türelmetlen hangon.) Nemere! Nemere!

NEMERE

A lemondási kérvényemmel szolgálhatok, — a szerződéssel nem! (Sándorhoz) A belga részvényesekről van szó, a kik bérbe akarják venni a miklósi uradalmakat . . . Afféle gazdasági vámpírok, a kik kiszívják a velőt is az anyaföld csontjaiból. — Legujabban megint azzal kenik a tenge-lyüket, hogy óriás előleget ajánlanak a püspöknek.

PÜSPÖK

Szükségem van a pénzre! Nem tudom befejezni a munkámat.

SÁNDOR

És a mostani bérlő?

NEMERE

A püspök ki akarja dobálni, mert élhetetlen ember és nincs pénze. Afféle négyes fogaton járó, vadászó úr . . . Szóval: számár. De magyar számár! És ha én püspök volnék, akkor magam is többre becsülném ugyan a külföldi telivért, de jobban szeretném a magyar szamarat.

PÜSPÖK

Nem tudok lepihenni, míg be nem végeztem a munkámat . . . nincs még együtt a pénz.

NEMERE

Ha reám hallgatna a kegyelmes úr, akkor nem törődnék azzal, a mi nincs, hanem megcsinálná az árvaházat úgy, a hogy lehet. Egy kicsit összébb kell szorítani . . . Húsz-harminc porontytyal kevesebb lesz benne . . . az nem nagy különbség.

PÜSPÖK

(Kézét tördelve.) Hallgass, vén pogány! Húsz-harminc keresztyén gyermeket odavetni a nyomor-nak és a bűnnek . . . az neked nem nagy különbség?

NEMERE

(Botjával a földre üt.) De ha nincs meg a pénz!

SÁNDOR

Legyen nyugodt kegyelmes uram, a pénz meglesz. Említettem már a nagy káptalan-pörünket. Tegnap jött meg a kuria ítélete is: most már végleg megnyertük a pört, abból talán kifutja a hiányzó összeg . . .

PÜSPÖK

Fiam, angyalok nyelvén beszélsz hozzám! Gyere közelebb . . . *(Sándor levett kalappal hajlik hozzá és a püspök áldólag a fejére teszi a kezét.)* Egy öreg embernek áldása még nem ártott meg senkinek.

SÁNDOR

Erre az áldásra, kegyelmes uram, most nagy szükségem lesz, mert életem egy elhatározó lépése előtt állok. Meg akarok nősülni.

PÜSPÖK

Jól teszed, fiam. Nevelj jó keresztyéneket.

SÁNDOR

Békés keresztyéneket az egyháznak és harcias magyarokat a hazának. Már bírom kiválasztottam családjának beléegyezését; most még csak a kegyelmes uram beléegyezését kell kikérnem . . .

PÜSPÖK

Az enyémet?

SÁNDOR

A leány, a kit nőmmé tenni óhajtok . . .

NEMERE

(Hallgatást int neki.)

SÁNDOR

(Fölemelt hangon.) A leány, kit nőmmé tenni óhajtok, rokona nagyméltóságodnak. *(Élesen a püspökre figyel.)* Ida, Honthy Attila leánya . . .

PÜSPÖK

(Lassan lehajtja fejét, a kezébe támasztja homlokát.)

SÁNDOR

(Folyton élesen figyel a püspökre.) Nagyméltóságod eddig nem vehette figyelembe a rokoni köteleket, melyek a leányhoz fűzik; alkalmasint a családja miatt nem . . . Remélni merem, hogy nem fogja megvonni szeretetét Idától, ha majd az én nevemet viseli . . .

PÜSPÖK

(Eszébe kapva, magában.) Ah, hát azért akart az asszony . . . És most ő is? . . . *(Fenn.)* Nekem nincs pénzem, fiam, hiszen tudod: szegény öreg ember vagyok és nem adhatok semmit . . .

SÁNDOR

(Szelid gúnnyal, mintha gyermekhez beszélne.) Nem pénzt akarok, atyám. Pénzt a munkámmal szoktam szerezni; a házasságommal asszonyra akarok szert tenni. Csak annyit kérek: engedje meg, hogy Idám épp oly önzetlenül szerethesse, mint magam.

NEMERE

(*A püspök füléhez hajlik.*) Hiszen ő nem tudja azt a régi dolgot.

PÜSPÖK

Te nem szóltál neki?

NEMERE

(*Kelletlenül.*) Nem vagyok kofa!

PÜSPÖK

Neki tudnia kell . . . Mondd el neki. Nemere!
(*Udvári papjához.*) Fiam! Eredj a dolgozó szobámba . . . Az íróasztalom felső fiókjában van egy lepecsételt könyv, azt hozd le nekem . . . (*Kulcsot ad neki.*) Itt a kulcs, fiam. Máshoz ne nyulj és zárd be a fiókot.

UDVARI PAP

(*Meghajlással a palotába el.*)

PÜSPÖK

(*Nemeréhez.*) Mondd el neki, Nemere, neki tudnia kell mindent.

SÁNDOR

(*Izgatott feszültséggel.*) Végre!

NEMERE

Egy lesujtó, keserves történetet fogsz hallani, melyet eddig a szereplőkön kívül csak ketten ismertünk a kegyelmes gazdámval . . . Tudod, hogy a püspök unokaöcscse, a nála majd negy-

ven esztendővel ifjabb Attila volt Sassné első férje . . .

SÁNDOR

(*Fejével bólint.*) Honthy Attila. Idus édes atyja . . .

NEMERE

Azt is tudod, hogy ki volt Honthy Attila?

SÁNDOR

Nevét följegyezte az ujkor történelme . . . mint mindenható pártvezér; a legönzetlenebb hazafi — és mint író: a legédesebb szavu poéta volt . . .

PÜSPÖK

(*Halkan.*) Jó ember volt.

SÁNDOR

Egy egész nemzet könyezett a ravatala fölött, mikor pillanatnyi tébolyában önmagára emelte fegyverét.

NEMERE

Honthy Attila sajátkezűleg oltotta ki életét. Oly körülmények között követte el az öngyilkosságot, hogy véletlen balesetre lehetett következteni; — de a százszemű közvéleményt nem tudta megtéveszteni. — Tévedés azonban, hogy pillanatnyi elmezavarában követte el végzetes tettét. Jól tudta, hogy mit cselekszik és azt hitte, hogy nem cselekedhetik másképpen.

SÁNDOR

És mi volt tettének oka?

NEMERE

A szabadságnak ezt a ragyogó leventéjét, a kibe szerelmes volt egy egész asszonyi generáció, megcsalta a tulajdon felesége.

SÁNDOR

(Fejével bólint.) Sejtettem!

NEMERE

A mostani urával csalta meg. Síma modoru semmittevő volt Sass már akkor is, nagyúri udvarok bohóca, a kit Honthy inkább gyöngeségből, mint irgalomból fogadott a házába. Megtette titkárává . . . Mikor tudomást szerzett a házasságtörésről: Honthy, a ki minden jellemnagysága mellett puha s tépelődő poétatermesztet volt, a gyalázat elől a halálba menekült. Ti modern emberek, a kik nem tudtok sem úgy szeretni, sem úgy szenvedni, mint apáitok: gyöngeségnek fogjátok nevezni Honthy elhatározását.

PÜSPÖK

Tiszta volt, mint a hattyu, nem tudott szembe szállani a fekete, iszapos árral, a mely elborította családi szentélyét. Megölte az undorodás. Halálával talán engem akart megbüntetni a gondviselés, mert kevélykedtem atyámfia szeretetében:

az Úr szolgájának pedig el kell szakadnia háza-
zaitól és véreitől, hogy könnyű szívvel követ-
hesse a Mestert a pusztába. Nagyon szerettem,
fiamként és tanítómként szerettem; mert korra
nézve sokkal ifjabb . . . emberszeretetben pedig
sokkal öregebb volt nálam . . . Őszhaju vidéki
pap voltam már, mikor a mindenható pártvezér
a püspöki székbe emelt . . . , »Megteszlek . . .
mondta, . . . a szolgák szolgájává. Légy hűsé-
ges sáfárja a szegényeknek — mondta — és
tisztartója az árváknak.« . . .

SÁNDOR

És ön megfogadta szavát, jó uram.

NEMERE

A kegyelmes gazdámmal akkor értesültünk
csak az árulásról, mikor a nagy szerencsétlen-
ség után a kezünkbe került Honthy naplója;
abban megírta hosszú haldoklásának történetét.

PÜSPÖK

Együtt olvastuk el. — Emlékezel, vén Ne-
mere? Éjfél-től hajnalig . . .

NEMERE

Vérlázító, széttépő emlékek.

PÜSPÖK

Akkor még tudtam sírni, — azon éjjel kiapadt
könyeim forrása . . . *(Nemeréhez.)* Te elmentél haj-
nal felé és én magamra maradtam . . . *(Növekedő*

hévvel.) És a hajnali fényben egyszerre rám támadt, mint a gonosz démon, — és vergődő szívembe ütötte karmait: a boszú vágya! . . . Szerettem volna sújtó átokká változni, tüzes vilámmá az Úr kezében; hogy földüljam, elperzseljem és elsöpörjem a bűnös hajlékot, hol az éjjel hazug könyeket sírtak . . . *(Alázattal keresztet vet magára.)* Isten bocsássa meg bűnömet! *(Halkan.)* Reggel, mikor térdepeltem az oltár előtt, megértettem, hogyan kell megbosszulnom Honthy Attila emlékét . . . Megboszullak testvérem, oly boszúval, mely méltó hozzád! A háládatlanság elüldözött házadból és a bűnös szenvedély elrabolta tőled háznéped szeretetét? . . . Cserébe építék neked más házat és háznépet toborzok neked a bűn családjából. Leszálok a pincelakásokba; ki megyek a szalmakunyhókba; oda, hol a tudatlanság és a nyomor neveli a bűn gyermekeit; elcsalom, elviszem az árvákat és az elhagyatottakat és összegyűjtöm őket tűzhelyed körül. Ők legyenek Honthy családja és hajlékuk legyen Honthy háza!

NEMERE

Most értem: És ezt eltitkolhatta előttem, kegyelmes uram!?

PÜSPÖK

(Alázattal.) Megtisztulva a boszúvág्य bűnétől nem akartam beleesni a kérkedés bűnébe.

SÁNDOR

(Szünet után.) És Ida?

NEMERE

Ebből a házasságtörésből, a melynél cudarab-
bat még nem követtek el . . .

SÁNDOR

(Rémülten a szavába vág.) Atyám! . . .

NEMERE

Kétségtelen, hogy így van . . . A lány szüle-
tése előtt már két esztendővel nem volt házas-
ság az övék.

PÜSPÖK

Elég!

UDVARI PAP

(A palotából jön, papirba pecsételt könyvvel a kezében.)

Ez a könyv, kegyelmes uram?

PÜSPÖK

(Fejével bólint.) Bezártad a fiókot, fiam?

UDVARI PAP

(Visszaadja a kulcsot.) Itt a kulcs, kegyelmesuram.

PÜSPÖK

Köszönöm fiam. Most elmehetsz.

UDVARI PAP

(A palotába el.)

PÜSPÖK

(Hosszan nézi a könyvet. Majd átadja Sándornak.)

Honthy Attila naplója, neked adom.

NEMERE

Most mindent tudsz. Érteni fogod a püspök magaviseletét és méltatni fogod az én vonakodásomat is.

SÁNDOR

Értem, atyám és méltatom.

NEMERE

(Szünet után, Sándorhoz.) És te mit szándékozol most tenni?

SÁNDOR

A mit eddig akartam: feleségül veszem Idát.

NEMERE

Ezek után is?

SÁNDOR

Ha eddig valami el tudott volna tántorítani elhatározásomtól: ezentúl semmi sem képes erre.

NEMERE

Hallgass reám, Sándor. A leány nem oka semminek és alkalmasint nem is tud semmiről. De ne feledd, hogy az apja here volt fiatal korában és ingyenélő ősz fejjel, az anyja pedig — ah! (Megvető mozdulatot tesz.) Az a ház, mely különleg semmiben sem különbözik más tisztcsalád házáétól, alapjában a bűn fertőjében áll, köveit pedig vérrel tapasztották össze . . . Mindennek elérkezik az ideje, Sándor és egy nap . . . meg-

látod! . . . a falakon lángot fog vetni a vér és
alatta meg fog indulni az ingovány . . . És onnan
akarsz anyát hozni a gyermekeidnek?

SÁNDOR

(Kitérve.) Édes atyám, bocsásson meg: elhatá-
rozásom megmásíthatatlan.

NEMERE

(Hirtelen megszeliidülve, fájdalmasan.) Makacs
vagy fiam, és én nem kárhoztalak érte, mert
makacsságod apai jussod.

SÁNDOR

(Fejét rázza.) Nem a makacsság beszél belőlem.

NEMERE

Tehát annyira szereted?

SÁNDOR

Nem is tudom, hogy szerelemnek nevezzem-e,
ujabban züllésnek indult ez a szó . . . Szük-
ségem van reá, és tudom, neki is szüksége van
én reám. Ez nem önző vágy, hanem lelkemnek
meggyőződése, hogy a leány lelkében találta
meg kiegészítő részét. Ő nélküle csonka, hiányos
az életem és gondolatvilágom. Ismerek nála
szebbet, elmésebbet; de nekem ő kell, éppen ő,
ez az ismeretlen és mégis rokon lélek, mely a
két szeméből sugárzik felém . . . Gondolkoztam
hogy miért van így: mert nem szívesen hajoltam

meg a titokzatos parancsszó előtt . . . és nem találtam más választ, csak egy újabb titkot, egy szót, a mit kegyelmed ejtett ki, édes apám: szeretem. És neki is szüksége van reám, most értem csak, hogy mennyire! Félelem és meghatottság fog el, ha látom ezt az árva fehér virágot, mely egyedül nyílik az ingovány fölött. Öntudatlan virágzása egy néma segélykiáltás Istenhez és az emberekhez: »Vigyetek el innen! Ma még tiszta vagyok és fehér, — de holnap?!...« Édes atyám, hát szabad-e késlekednem?

NEMERE

Az én parasztbölcséségem azt tartja: az alma nem esik messze a fájától!

SÁNDOR

Nem hiszek a kegyetlen tudományban, mely az embereket a születésüktől kezdve jókra és rosszakra osztályozza. Vannak erős és gyöngé emberek. Az erősek arra valók, hogy támogassák gyöngé testvéreiket.

NEMERE

Csodában bízol? Hinnék a megfordított elfajulás, a rosszal a jóra való elfajulás csodájában, ha egy szóval mondanád csak, hogy a leány szeret. Te mindig csak a magad szerelméről beszélsz.

SÁNDOR

Nem csalom magamat; tudom, hogy nem szeret, nem tudja még, hogy mi a szerelem és szívének leányos sejtelmek nem fordulnak felém. Ezt nem is titkolja és én jobb szeretem így; mert nagy szerető készsége gyanússá tenné előttem őszinteségét. De nekem elég, ha a szíve fehér lap, a szöveget majd én írom rá! A ki szeretetni akar, annak először szeretni kell. Nos, én szeretem; kényszerítő, szívós és érzem: — ellenállhatatlan szerelemmel! — Az én szerelmem tud vihar lenni, mely gyökerestől kitépi az anyaföldből. Ha kell: tenger, mely elszigeteli az egész világtól . . . Lehetetlen atyám, hogy oly szerelem tüzeiben jó hitvessé ne tisztulna bármely nő!

PÜSPÖK

Vulkánok nyelvén beszélsz és mi vén havasok nem értjük meg.

NEMERE

Vihar — tenger? A költői vénát nem ismertem eddig benned! (*Sándorhoz lép halkán*) Ne feledd Sándor, hogy Honthy Attilát a nemes hite ölte meg.

SÁNDOR

Nem vagyok olyan ember, mint ő; sem oly nemes, sem oly gyöngé. Meghalni nem tudnék egy csalárd asszonyért, de embert ölni tudnék! Bocsnat! a menyasszonyom vár! (*Balra a templom előtt el.*)

TIZENKETTEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, SÁNDOR *nélkül*.

NEMERE

Ennek kegyelmes uram az oka. Megtette udvari orákulumává és most nincs se ura, se apja.

PÜSPÖK

Kisérij föl a szobámba, Nemere, tollba mondom neked a végrendeletemet.

NEMERE

(*Meglepetten.*) Nekem? . . . Már nem neki?

PÜSPÖK

Jobb, ha te írod meg, vén Nemere. Neki most egyéb dolgok járnak a fejében.

NEMERE

(*Kárörömmel.*) Ha nem csalódom, excellenciád megvonta bizalmát udvari orákulumától.

PÜSPÖK

Mondd csak, Nemere: ha végrendelet nélkül halnék meg, ki örökölné utánam?

NEMERE

Harmadrészben a rokonság . . . De mivel ilyen nincs . . . (*Megdöbbenve.*) Megálljunk csak! Persze — egyedül csak Honty Ida örökölné. (*Hirtelen észébe kap.*) Tehát azért kérdezte Sass . . . Világos! a vén rablómadár zsákmányt neszel!

(*Komolyan, a püspökhöz*) Értem uram! Honthy Ida vőlegénye nem lehet a püspöki végrendeletet végrehajtója. Ez nem volna rendén.

PÜSPÖK

Te fogod megcsinálni és senkinek sem szólsz róla.

NEMERE

Senkinek. Sándornak sem.

PÜSPÖK

Rövid lesz. Minden az árváké, minden!

TIZENHARMADIK JELENET.

SÁNDOR. IDA. MARGIT. ELŐBBIEK.

IDA

(*Sándor és Margit társaságában balról jön.*) A püspök!

MARGIT

(*A virágot, a melyet a kezében tart, hirtelen a háta mögé rejti.*)

PÜSPÖK

(*Nemeréhez.*) A harangot holnap húzasd fel a toronyba.

NEMERE

Vasárnap már meg is kondíthatjuk.

PÜSPÖK

Ne vasárnap. Úgy akarom, hogy a halálom órájában hallassa először a hangját.

NEMERE

Ez meg miféle ötlet?

PÜSPÖK

Ércszavával tudassa a hívőkkel, hogy az ige hirdetője halandó, de az ige megifjodik és örökre él.

IDA

(Halkan.) Szegény öreg úr!

SÁNDOR

(Gyors elhatározással, kézen fogja Idát és előrevezeti.)
Kegyelmes jó uram: a menyasszonyom!

PÜSPÖK

(Bizalmatlanul szemléli.) Az édes anyja küldte?
Megmondtam már az édes anyjának . . .

IDA

(Megindultan és félénken.) Ne nehezteljen a vakmerőségemért . . . Soha sem engedték meg, hogy a közelébe mehessek. Bocsásson meg, ha tola-kodó vagyok a szeretetemmel; de tudom, hogy nagyon szerette édes jó atyámat és azért talán engem is szerethet egy kissé . . .

PÜSPÖK

Nem adhatok önnek semmit leányom . . . Szegény öreg ember vagyok . . .

IDA

(Eszébe kapva, büszkén.) Értem! *(Szelid gúnynyal.)*
És mégis van egy kérésem a kegyelmes úrhoz . . .

(Kiveszi Margit kezéből a virágot, megmutatja a püspöknek.)
A szél letörte ezt a virágot az üvegház előtt.
Kérem, engedje meg, hogy magunkkal viuessük!

PÜSPÖK

(Zavartan.) Ah . . . a virág . . . (Szünet után.)
Jöjjön közelebb, leányom, a szemem gyöngje.

IDA

(Hozzá lép, majd letérdepel a kocsi mellé; megindultan és hizelegve.) Óh, ha boldoggá akar tenni, mondja, hogy hasonlítok az édes atyámhoz . . . Ő oly nemes, és jó volt, és én úgy szeretnék hozzá hasonlítani!

PÜSPÖK

Legyen nemes és jó, és hasonlítani fog Honthy Atillához. Szokott imádkozni, leányom?

IDA

(Alázatos méltatlansággal.) Imádkozni? Hiszen keresztény leány vagyok! Minden este imádkozom az édes atyámért! . . .

PÜSPÖK

(Magában.) Különös! (Fenn.) Ön tisztelettel gondol Honthy Attila emlékére?

IDA

(Meglépetten.) Hogy tisztelettel? . . . Az én drága szent atyámra!? Óh, büszke vagyok és boldog, hogy az ő nevét viselhetem! És sírok valahány-

szor eszembe jut, hogy ő már nem él és nem szerethet engem... Ha élne, tudom, hogy szeretné a leányát, — oly gyermeki alázattal, oly forró ragaszkodással venném körül, — kihizelegném, kikoldulnám, kierőszakolnám a szeretetét. Az én szép, az én ifjú, az én fölséges atyám!

PÜSPÖK

Titokzatosak a gondviselés utjai. A gyermekekben jutalmazza és az ivadékokban sujtja a szülőket. *(Csókra nyújtja kezét Idának.)* Emlékezzék meg imáiban egy beteg emberről.

HAJDU

(A palota felé tolja a püspök kocsiját. Nemere követi.)

IDA

(Fölkel, előre jön, panaszosan.) Elmegy, Nemere, — és egyszer sem nevezett hugának!

(A függöny legördül.)

MÁSODIK FÖLVONÁS.

(Nappali szoba Sass-éknál, a szoba jobb sarkán, tompa szög alatt, széles üvegfal, főbejárattal. Az ajtó oszlopos előcsarnokba nyílik, melyből nyitott lépcső vezet a szabadba. A háttérben, — mintha egy folyó túlsó partján állana, — a tornyos Püspökvár látszik; középen a templommal. A szoba hátsó falán két ajtó, a baloldali első a lányok szobája, a jobboldali második a Sass-ék lakosztályába nyílik. A két ajtó közötti falrészben berámázott nemesi címer függ. Balra a fal mellett, fiókos szekrény, rajta álló óra; fölötté a falon, Honthy Attila olajfestményü arcképe. A kép egy fehér attilás, ideális arcu fiatal embert ábrázol. A baloldali sarokban hat személyre való gazdagon terített asztal, mögötte kerevet és székek. Az asztalon boros üvegek és virág. Künn verőfényes nyári reggel van.)

ELSŐ JELENET.

SASS. ETELKA, majd MARGIT.

SASS

(Redingotban az asztal mellett áll, dugóhúzóval a kezében, a mikor a függöny felgördül; felhörpönt egy pohárral.) Nem rossz ... Hol vette ezt? ... *(Mintán nem kap választ; szünet után.)* Jó ötlet volt itt terítettni; — itt több a hely, mint az ebédlőben. *(Mintán nem kap választ, vállat von, nyersen.)* Mi baja?

ETELKA

(Toiletteben, keztyűsen, a nyitott főbejáratnál áll és elgondolkozva bámul a püspökvár felé.)

MARGIT

(Félig felöllözötten, nagy kendőt kapva magára, az első ajtón benéz.) Lehet? *(Besiet.)* Idus a hajtűt keresi.

(Letérdepel a fiókos szekrény előtt s az egyik fiókban kotorász.) Édes mama, ez a szekrény most az enyém lesz?

SASS

(Az üvegekkel foglalkozva.) A tiéd.

MARGIT

Majd belehurcolkodom mindjárt.

SASS

Ha várhattál rá tizenöt esztendeig: várhatnál talán még egy napot.

MARGIT

(Megszeppenve.) Igenis, édes papa. *(A hajtlúkkal kisiet az első ajtón.)*

ETELKA

(Megfordul és kendőjével megtörli szemeit.)

SASS

Jobbkedvű örömanyát is láttam már.

ETELKA

Az én szép, büszke Idám! milyen sorsot álmodtam neki!... És most...

SASS

Most nagyon jól érzi magát.

ETELKA

Egy emberhez kell adnom a gyermekemet, a kinek minden szavából kiérzem a hideg megvetést... *(Szünet után.)* Miklós... én azt hiszem, ez az én büntetésem.

SASS

Ez a maga babonája. Csak annyi értelme van, mint a tizenhármasszám és a pénteki napnak... annak baj, aki hisz benne!

ETELKA

(*Honthy képe felé.*) Ő megjósolta nekem! (*Halkabban.*) Ma reggel, mikor a régi holmim közt valami kis ékszert kerestem Idának, a kezembe akadt megint az ő levele, az utolsó...

SASS

(*Fölríadva.*) Miért nem égeti már el?

ETELKA

(*Egy elsárgult lapot vesz ki kebléből.*) »Megbocsátok neked: de félek, az élet nem bocsát meg. Mély igazság rejlik abban, hogy a sors gyermekeikkel jutalmazza és gyermekeikkel bünteti a szülők lelkiismeretét. És rettenetes lesz a te büntetésed, Etelka, ha a leányod hasonló lesz hozzád, de százszor rettenetesebb, ha jobb lesz nálad... A gyermekem — az nem igazság. (*A képhez.*) Itt vagyok, húsz esztendő óta várom a villámcsapást; de hogy a gyermekemmel fenyeget: az nem igazság.

SASS

(*A ki elmerülve hallgatta, erőltetett jó kedvvel.*) Nem szabad a dolgokat ilyen komolyan venni!

ETELKA

(*Nem hallgat rá, hanem merőn nézi Honthy képét.*) Ha hitvesnek rossz voltam is, mindig jó anyá voltam.

MÁSODIK JELENET.

SASS. ETELKA. IVÁN.

IVÁN

(*Redingótban, a főbejáráson belép.*) Jó reggelt! Haboztam, hogy elfogadjam-e a meghívótokat. Nemere talán különösnek fogja találni . . . De ha távollétemmel tüntetnék, akkor viszont azt lehetné . . .

SASS

(*Szavába vág.*) Nem kell affektálni.

IVÁN

Mikor lesz a villásreggeli?

SASS

Tizenegykor, a mint túlleszünk a ceremónián . . . Nemere a négy órai vonattal már utazni akar.

IVÁN

(*Könnyedén.*) Nászút? . . . (*Etelkához.*) És kedves néném, hogy érzi magát?

SASS

(*Halkan, hogy Etelka ne hallja.*) Kissé náthás a kedve . . . Nem ízlik neki már a saját főztje . . . pedig ő sürgette annyira az esküvőt. Ha rajtam áll: még elhalasztottuk volna.

IVÁN

(*Rezignált kézmozdulattal.*) Már mindegy!

SASS

(*Halkabban.*) Tudod-e, hogy az öreg még most sem csinált végrendeletet?

IVÁN

Tíz esztendeig is élélhet még.

SASS

Az előérzetem mégis azt súgja... Te! kártya közben néha meglepően bevált az előérzetem...

IVÁN

És mégis mindig veszített.

SASS

(*Dühösen nevet.*) Haha!

IVÁN

(*A főbejáratnál.*) Az igazgató kocsija.

ETELKA

(*Aki eddig sötét arccal nézte Honthy képét, gyors léptekkel a második ajtóban el.*)

SASS

Ki nem állhatja őket... jó magam sem. Talán mennél utána és próbálnád fölvidítani.

IVÁN

Megyek! (*A második ajtón el.*)

SASS

(*Magában.*) Nincs ostobább dolog, mint mikor az ember előre megérez egy kártyát, aztán nem teszi meg. Az olyan kártya rendesen nyer.

HARMADIK JELENET.

SASS. NEMERE. SÁNDOR.

SÁNDOR

(*Redingótban, a főbejáraton, előre ereszti Nemerét.*)
Erre, édes atyám!

SASS

(*Mély bókkal, Nemeréhez.*) Isten hozta szegény
hajlékunkba!

NEMERE

(*Igen hűvösen.*) El kellett jönnöm a fiammal.

SASS

(*Magában gonoszul.*) Paraszt! (*Sándorhoz nagyon szívesen.*) Hát látod: a türelmetlenül várt nap végre csak ránk virradt! (*Megfogja a két kezét, melegen*) Szívemből óhajtom, hogy a házas életed alkonyán lásd beteljesedve mindazt, a miben ma reménykedel.

SÁNDOR

(*Hűvösen.*) Hol van Ida?

SASS

(*Nemeréhez vígan.*) Természetesen; első kérdése! (*Sándorhoz.*) Mindjárt itt lesz, most öltözködik... Nem akarta elengedni a mennyasszonyi ruhát, meg a mirtuszkoszorút, — ha már a te kedvéért le kellett mondania a násznépről... Rendben van minden?

SÁNDOR

A pap féltizenegyor vár bennünket a püspöki kápolnában.

SASS

Most féltízre van . . . *(Nemeréhez, résztvevően.)*
És hogy érzi magát drága betegünk?

NEMERE

Nem szolgálhatok vele.

SÁNDOR

Tegnap óta nem látták. Ma reggel ugyan fönn jártam a várban, de azt a fölvilágosítást nyertem, hogy még alszik. *(Nemeréhez.)* Kegyelmed szalmát hintetett a vár kövezetére.

NEMERE

Hogy föl ne ébreszszék az örökös zörgésükkel.

SÁNDOR

Oly ritkán is részesül az álom jótéteményében!
(Halkabban.) Mondja édes atyám, a püspök tegnap nem hozta szóba azt a dolgot?

NEMERE

Nem vág az én kompetenciámba.

SASS

(Fülevé.) A végrendeletet? . . .

SÁNDOR

Nyugtalan vagyok. Hetekkel ezelőtt elkészi-

tette velem a tervét, azóta sem akar róla tudni.
Gyöngédségből nem akarom zaklatni és most...

SASS

(*Növekedő izgatottsággal hallgatta.*) Persze . . .
ha egy váratlan katasztrófa . . . (*Hirtelen elhallgat.*)

NEMERE

(*A ki élesen szemmel tartja, mellső zsebére üt és magához szól.*) Attól nem kopik az állad, — a végrendelet itt van.

NEGYPEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. GYOLCS

GYOLCS

(*Kalapjával a kezében megjelenik a főbejáratnál, a hol zavartan állva marad.*)

SÁNDOR

(*Megpillantja.*) Gyolcs!

NEMERE

Mi baj, Gyolcs?

GYOLCS

(*Nemeréhez.*) A titkár úr küldött, kéreti a tekintetes urat, hogy siessen a várba.

SÁNDOR

Gyolcs! történt valami?

GYOLCS

A tisztelendő úr annyit mondott csak, hogy

ne háborgassam a fiatal urat . . . Elég, ha elhivom a tekintetes urat.

NEMERE

(*Sándorhoz.*) Maradj, nincs baj! (*Elmenőben.*) Ha nem jöhetnék vissza jókor, akkor megvárlak a kápolnában. (*Gyolcscsal el.*)

ÖTÖDIK JELENET.

SASS. SÁNDOR, majd MARGIT.

SASS

(*A ki élesen szemmel tartja Sándort.*) Sándor, — gondolod . . . hogy? . . . (*Elhallgat.*)

SÁNDOR

Tegnap nagyon gyöngének érezte magát . . . (*Önmagát kapacitálva.*) De nem lehet! . . . a ki oly tökéletes életet élt, azt nem érheti készületlenül a halál.

MARGIT

(*Halk léptekkel beoson az első ajtón, teljesen föl van öltözve. Az első fölvonásbelinél hosszabb ruha van rajta, — a karján két bábót tart; a fiókos szekrényhez lép, ott letérdel, kinyitja a legalsó fiókot és rakosgatni kezd.*)

SASS

És nincs végrendelet? nincs? (*Magában.*) Az én előérzetem! Szólnom kell Etelkával. (*Sándorhoz nyugodtan és nyájasan.*) Egy percre a kis leánynyal hagylak! (*A második ajtón el.*)

HATODIK JELENET.

SÁNDOR. MARGIT.

SÁNDOR

Margitka! Bocsánat, észre se vettem!

MARGIT

Nem először történik meg velem.

SÁNDOR

Maga nagyon szigorú, Margitka . . . Idanol van!

MARGIT

Egy kis hiba van a ruháján — varrni kell...

SÁNDOR

(Mögéje lép.) Hát maga mit csinál itt?

MARGIT

Temetek! — Eltemetem a bábuimat. Mától kezdve nagy leány leszek, — házikisasszony — már nem játszhatom többet babával. *(Karjára veszi az egyik babát.)* Lássá, ezt sajnálom legjobban: Melinda! — ő volt a legkedvesebbik gyermekem... *(Megcsókolja s leteszi a fiókba.)* Pihenj békében, Melinda és álmodjál a kis mamádról. *(Becsapja a fiókot és feláll, búsan.)* Ilyen az élet! *(Két kezével szétterjeszti a szoknyáját és körben fordul, vidáman.)* Látta már?

SÁNDOR

Hosszu ruha! . . . Észbontó!

MARGIT

(*Blazirt hangon.*) Csak bókot ne! Már nem hatnak reám a bókok...

SÁNDOR

(*Közeledve.*) Már nem? Korán belelátott a kártyáinkba.

MARGIT

Úgy is tudom, hogy nem meggyőződésből mondják az ilyeneket. Maguknak csak Ida »észbontó« ...

SÁNDOR

Itt üres szavak nem hatnak, kézzelfogható formában kell tolmácsolnom a hódolatomat! (*Zsebéből ékszereteket vesz elő, azt nyitva átadja Margitnak: a tokban arany női óra és lánc van.*)

MARGIT

(*Bizalmatlanul.*) Idáé?

SÁNDOR

A magáé. Hálás elismerésem jele, a három hétig teljesített fárasztó gardedám-szolgálatokért.

MARGIT

(*Kitörő örömmel.*) Óra? arany óra! Monogrammal! És lánc! Nemere, az enyém? Milyen jó maga!... Láss, szívesen volnék ám a gárdájuk akár még egy esztendeig!

SÁNDOR

Köszönöm, az sok volna.

MARGIT

(Kezet nyújt neki.) Hogyan köszönjem meg?

SÁNDOR

Mondja szépen utánam: Sándor-sógor.

MARGIT

Édes Sándor-sógor!

SÁNDOR

Margit egy kicsit szereti magát . . .

MARGIT

Margit nagyon szereti magát! *(Tilokzatosan.)* De nem csak Margit, azt hiszem hm! *(Elhallgat, nevetve figyel Sándorra.)* Most kíváncsi, úgy-e? Nemere mondok magának egy titkot.

SÁNDOR

(Tettelett érdeklődéssel.) Ah!?

MARGIT

Idus az éjjel magáról álmodott.

SÁNDOR

(Bizalmatlanul.) Ő mondta?

MARGIT

(Fejét rázza.) Ő semmit se mond . . . de azért én mindent tudok! Képzelve: hangosan beszélt

álmában! Ebből tulajdonképpen nagy veszedelem is származhatnék, ha az ember egyszer elszólná magát álmában . . . Úgy esett, hogy éjfélfelé fölébredtem. És irtóztatóan félni kezdtem.

SÁNDOR

Mitől félt?

MARGIT

Mitől? Semmitől. Csak úgy féltem! A szoba olyan sötét volt, a hold rémesen sütött az ablakra és nekem vacogott a fogam a nagy félelemtől. Rablókra és veszett kutyákra gondoltam: ilyenkor mindig nagyon félek.

SÁNDOR

Kis gyáva!

MARGIT

Egyideig még fekvé maradtam, aztán nem bírtam tovább, fölkeltem és mezitláb átsétáltam az Idus szobájába. A párnámat a hónom alá fogtam, a paplanomat meg a vállamra vettem . . . *(Hirtelen elhallgat, szemérmesen.)* Nemere, illetlenséget beszélek?

SÁNDOR

Hiszen rajta volt a paplan!

MARGIT

Igaz! Hát aztán áthurcolkodtam az Idus szobájába és csendesen ágyat csináltam magam-

nak a kis diványon. Nem nagyon kényelmes ám — kurta! az ember úgy fekszik rajta, mint egy kérdőjel . . . De legalább nem félős, — Ida nem ébredt föl és az jó volt; mert megharagszik, ha gyáva vagyok.

SÁNDOR

És tud Ida haragudni?

MARGIT

Ohohó! No de majd meglátja! Ha a vére a fejébe szökik, akkor — hah! (*Haragos mozdulatot tesz, majd elmosolyodik*). De mindjárt megbékül megint, mindjárt!

SÁNDOR

És álmában beszélt?

MARGIT

Azt mondta : (*Puha, behízeltő hangon.*) »Mindig Sándor, mindig!« Mit szól ehhez? (*Homlokáratípptent.*) Mit? mindig Sándor? Miért mindig?

HETEDIK JELENET.

IDA. ELŐBBIEK.

IDA

(*Menyasszonyi ruhában, koszorúval a fején az első ajtóból jön. Előre siet, mikor megpillantja Sándort, visszahökken.*) Ah! maga? (*Kezet nyújt neki, melyet Sándor megcsókol.*)

MARGIT

(*Mutatja neki az órát.*) Nézd! nézd! Ez az enyém Tőle kaptam . . . Idám, édes Idám, ha nem kellene

neked már az ezüst öved — ahhoz pompásan illenék a lánc ...

IDA

Neked adom, kis koldus!

MARGIT

(*Megcsókolja.*) Milyen édes vagy! A tulipántos ládádban van ugy-e? (*Elsiet, majd visszatér.*) Iduska, — ha nem vinnéd magaddal a tulipántos ládát ...

IDA

Azt is neked adom! (*Egy kis pofont ad neki.*) De ha még valamit mersz kérni, kis szemtelen, mindent visszakövetelek.

MARGIT

(*Elkapja kezét s megcsókolja, aztán polkázva el, az első ajtón.*)

NYOLCADIK JELENET.

SÁNDOR, IDA.

SÁNDOR

(*Megfogja két kezét.*) Miért ijedt vissza, mikor meglátott?

IDA

Oh, semmi!

SÁNDOR

Hogy szól szerződésünk első pontja?

IDA

(*Némi megszégyenüléssel.*) »Mindig igazat beszélünk.« (*Komolyan.*) Jól van, — jöjjön! (*Balra megy,*

a hol megáll Honthy Attila képe előtt.) Ide akartam jönni. Azt akartam, hogy ő legyen az első, a ki menyasszonyi ruhámban lát.

SÁNDOR

(Mögötte áll s a következők alatt megindultan szemléli a képet.) Honthy Attila!

IDA

Gyermekkori szokásom, vagy ha úgy akarja, babonám, hogy életem minden fontos pillanatában eljövök ide. Hozzá! Azelőtt, ha karácsonykor szép játékot kaptam, megmutattam az apusnak az új ruhámat is. Elhoztam neki az iskolai bizonyítványomat és elszavaltam neki a gyermekverseimet... És ma is azt képzelem még, hogy ezzel kötelességet teljesítettem, a mely szerencsét hozott reám. Hisz ő nevelt föl!

SÁNDOR

Maga két éves se volt, mikor ő meghalt?

IDA

És mégis ő nevelt föl. — Nyolc esztendeig voltam a kolostorban. Volt ott egy nővér, egy édes, sápadt, szent Agáta, a ki első pillanattól kezdve szenvedélyes anyai szeretettel ölelt magához. Agáta nővér ismerte szegény apust, mielőtt még a kolostorba lépett — és ma már azt is sejtem, hogy szerette. Talán éppen ez a reményte-

len szerelem vezette a kolostorba. És így történt, Nemere, hogy gyermekkori álmaim fölött édes atyám szeretete örködött, mely ott élt Agáta nővér szívében. Atyám könyveiből tanultam meg a betűvetést, az ő verseit szavaltam a vizsgákon és az ő lelki üdvösségeért mondtam el esti imáimat. Nyári estéken Agáta nővér néha kivezetett a kolostor boltíves folyosójára s míg az égboltozatot hullócsillagok szántották végig: a lelkünk előtt elvonult az édes atyám képe, fölséges tisztaságában, mint hattyu a tó tükrén. És imádkoztam Istenemhez, Nemere, hogy én is oly nemes és igaz lehessen, mint édes atyám volt. És a mi kevés jó ma bennem van, Nemere, azt mind azoknak az óráknak köszönhetem.

SÁNDOR

Nemes és igaz gyermek!

IDA

(*Hevesen megrázza a fejét.*) Nem, nem vagyok az! Akarok, akarok, — de gyakran a fejembe szökik a vér: aztán halomra dől minden! minden jószág! Agáta nővér ilyenkor rám szólt: »Honthy leánya vagy!« Akkor egyszerre megszélidültem. És ha hanyag, vagy türelmetlen voltam, akkor is azt mondta: »Honthy leánya vagy!« És ilyenkor úgy éreztem, mintha zablát raknának reám; szelíd,

engedelmes és szorgalmas akartam lenni, jobb a többenél, hogy méltó legyek az ő nevére! Nem könnyű dolog ám, mindig jónak lenni! Ez ma hajnalban jutott eszembe, mikor itt sírtam az édes atyám képe előtt. A mi könyeket csalt a szemembe, az én bűnöm volt.

SÁNDOR

(Hitetlenül mosolyog.) A maga bűne, Ida?

IDA

Most megakarok gyónni. Jöjjön.

SÁNDOR

(Széket hoz neki az asztal mellől és maga is leül.)

IDA

(Zavartan.) Én — én — óh Nemere, nem is tudom, van-e jogom a nejevé lennem . . . Az én multam . . .

SÁNDOR

(Inkább derülten, mint meglepetten.) A maga multja, Ida?! . . .

IDA

Én — én szerettem valakit.

SÁNDOR

(Halkan.) A bárót?

IDA

(Meglepetten néz rá.)

SÁNDOR

Mondjon el mindent.

IDA

Mindent elmondok, Nemere. Már három esztendővel ezelőtt kezdődött, én akkor tizenhat múltam. Bált rendeztek a városban és mi is hivatalosok voltunk. Maga még akkor nem is volt itt, Nemere; azt hiszem, külföldön élt. A bálon történt, hogy egy úr sértő hangon beszélt az édes anyámról. Valakivel beszélgetett, az édes anyámra mutatott és azt mondta: »egy ilyen szégyenletes múltu asszonyosság.« Véletlenül meghallottam és azt hittem, hogy meg kell halnom szégyenemben és haragomban. Ma sem értem még, hogy mit akart mondani; de a megvetően pattogó hangjában volt valami, a mi úgy sújtott, mint a korbácsütés. *(Növekedő felindulással.)* Soha sem bántottuk és ő mégis azt mondta: »szégyenletes múltu!« ... Az én édes anyámra mondta! Az az ember gyávaságot követett el, ugy-e Nemere?

SÁNDOR

Nyugodjék meg, Ida!

IDA

(Nyugodtabban.) Nem tudom, mit akarnak anyámtól. Anyus oly jó, — ugy-e, Nemere. Hogy másodszor férjhez ment apus halála után ... *(Zavartan.)* én nem tettem volna meg; de a bácsi, ugy-e Nemere, a bácsi nemeslelkű ember?!

(Egy hirtelen támadt ötlet hatása alatt elhallgat; majd.) Nemere, feleljen őszintén egy kérdésemre. Maga ismeri édes atyám könyveit. A mit élete utolsó két évében írt, az mind telve van határtalan szomorúsággal. Van egy verse, az erdei kápolnáról, melyet kifosztottak a szentségtörők . . . Aztán az utolsó: »Összetöröm már a lantot« . . . És a csalódás, mindig a csalódás! . . . Kiben csalódott szegény apus? Miféle bánata lehetett, a mit még anyus se tudott elfeledtetni vele? A jó anyus, a ki oly nagyon szerette!

SÁNDOR

(Kitérve.) A verseknek talán leplezett politikai jelentőségük van . . . Szerelme alatt talán a nemzetet értette, a melyben csalódott, mert hűtelen lett multjához . . . De folytassa, Ida!

IDA

Iván megvédte akkor anyust és párbajt vívott a sértővel. Kockára tette az életét anyus becsületéért. Ugy-e, ez lovagias volt?

SÁNDOR

Mindenesetre!

IDA

Maga is úgy cselekedett volna? Azaz: nem, — kettőjük közt van valami különbség. Ha Iván egy nőt vezet a karján, és azt megsértik; akkor

megverekszik érte. És ha maga vezet a karján egy nőt, azt hiszem, azt senki sem sérti meg...

SÁNDOR

És a párbaj után belé szeretett?

IDA

(Fejével bólint.)

SÁNDOR

Csodálatos volna, ha nem így történt volna!

IDA

Nemere, én azt hiszem, maga nem vesz engem nagyon komolyan. Pedig Iván feleségül akart venni... nem vehetett el, mert neki kötelességei vannak a családjával szemben. Az ozorai Sass-család nagyon régi és előkelő, nemde?

SÁNDOR

Bizonyára. Ámbár a hontoglaláshoz ők sem jöttek különvonaton Etelközből.

IDA

(Elkomolyodva.) Ne gúnyolja! Ezt nem érdemli meg, szegény Iván. Óh, Nemere, ha tudná, mennyire szeret! És milyen nehezére esett a lemondás! Egy ideig nagyon félttem, most is félek, hogy valami meggondolatlanságra vetemedik. Azt mondta, hogy most már semmibe se veszi az életét.

SÁNDOR

A kezét, Ida!

IDA

(*Mosolyogva.*) A kezemet?

SÁNDOR

Egy kérdést, Ida! Mit gondol, Ida: kettőnk közül ki szereti jobban?

IDA

Hogy ki? Az egészen más valami, a hogy maga szeret és Iván . . . Iván jó fiú és lovagias . . . (*Elgondolkozik.*) igen, nagyon lovagias! . . . De maga . . . Tudja mi jutott eszembe egyszer? . . . De ne nevéssen ki, kérem! . . . Azt hiszem, van parányi hasonlatosság maga és édes atyám közt . . . külsőleg nem . . . Apus sokkal szebb ember volt és szelídebb is. De azért mégis! Talán a szeme. (*Sándor pillantásának hatása alatt zavartan elfordítja fejét.*)

SÁNDOR

És most még valamit kérdezek . . . Mondja Ida, bántja a tudat, hogy szeretem?

IDA

(*Zavartan.*) Hogy bánt-e?

SÁNDOR

Válaszoljon: bántja? (*Szünet után.*) Szerződésünk első pontja: »mindig csak az igazat.«

IDA

(*Suttogva.*) Nem — bánt — éppen! . . .

KILENCEDIK JELENET.

IVÁN, SASS, ETELKA, a második ajtóból. Majd MARGIT az első ajtóból. ELŐBBIEK.

IVÁN

(Belépve, meglátja a bizalmasan együtt ülőket és szomorúan elfordul, kinyitja az első ajtót, beszélítván Margitot.)

ETELKA

(Sasshoz, halkán) Ne beszéljünk többet erről, . . . ugyanis hiábavaló . . . (Sándorhoz.) Jó reggelt, Nemere! Ideje, hogy készüljünk, a kocsik már a kertben vannak.

SÁNDOR

Édes apám a templomban vár bennünket. —
(Kesztyűjét kezdi felhúzni.)

ETELKA

(Megindultan.) Ölelj meg Idám!

IDA

(Karjaiba veti magát.) Anyám!

ETELKA

(Halkan.) Bocsás meg gyermekem!

IDA

Ugy-e, nem voltam rossz leányod és szeretni fogsz ezután is?

ETELKA

Okos leányom vagy Ida, . . . okos, jó leányom!

SASS

(*Halk hangon szónokolni kezd.*) »Kedves gyermekeim! midőn túlléptek a szülei ház küszöbét, hogy egy új és bizonytalan jövő felé irányítsatok egyetértő lépteiteket, csak az édes anya áldása kísérhet, (*Honthy képe felé.*) az édes apáé, fájdalom, nem... De ha az igaz szeretet pótolhatja a vér jogát, akkor én...

SÁNDOR

(*Kelletlenül hallgatja a beszédet; nyersen.*) Ida, menjünk!

(*Valamennyien megindulva állanak. A távolban mély és harmonikus harangszó szólal meg. Lassankint mind figyelmesek lesznek a szakadatlan harangszóra.*)

ETELKA

Különös, félelmes harangszó!...

SÁNDOR

(*Megilletődve.*) A püspök harangja! (*Az üvegajtóhoz lép.*)

SASS

(*Füléhez emeli a kezét.*) Ez a harangozás?!

SÁNDOR

Azt jelenti, hogy a legnemesebb lelkű pásztor elköltözött.

IDA

(*Összekulcsolt kezekkel, halkán idézi a püspök szavait.*) »Az ige hirdetője halandó; de az ige örökké él,« — mondta a püspök!

SASS

(Sándorhoz, fojtott hangon.) És a végrendelet?

SÁNDOR

(Észbekapva, megsemmisülten.) Egy emberöltő munkája kárba vészett!

SASS

(Határozottan.) Az esküvőt elhalasztjuk!

SÁNDOR

(Zavartan.) Sietek a várba . . . Azt hiszem, szomorú kötelességek . . . Visszajövök, Ida! *(El a főbejáraton.)*

IDA

(Búsan.) Nem jó előjel! . . . nem jó!

SASS

Eredj a szabadba.

ETELKA

Ott kisírhatsz magadat és imádkozhatsz Istenben boldogult nagybátyádért . . .

MARGIT

(Sírásra hajló hangon.) Gyere Idus, nekem nem volt a nagybátyám, de azért veled imádkozom . . .
(Idával összeölelkezve az első ajtón elmennek.)

TIZEDIK JELENET.

SASS. ETELKA. IVÁN, majd NEMERE.

SASS

(Izgatottan jár föl s alá.)

ETELKA

(A férjét figyel.)

IVÁN

(Az üvegajtónál áll.) A vár tetején most tűzik ki a fekete zászlót. *(Szünet után.)* Jön az öreg székely.

NEMERE

(Belép a főbejáraton, körülnéz.) A fiam nincs itt?

IVÁN

Éppen most sietett a várba.

NEMERE

A híd felől jöttem ... úgy látszik, elkerültük egymást.

ETELKA

(Nemeréhez.) Tehát igaz?

NEMERE

Még az éj folyamán elszenderedett. Hű cselédei azt hitték, hogy alszik és mostanáig nem merték háborgatni.

SASS

(Leselkedve.) Készületlenül érhetette a halál, ha még arra sem ért rá, hogy végrendeletet csináljon, mert végrendelet nincs!

NEMERE

(Meghökkenve méri végig, magában.) Tervez valamit. *(Fenn.)* A báró úr jó helyről vehette értesülését.

SASS

(*Affektált hanyagsággal.*) Mondják, tetemes mennyiségű készpénz maradt boldogult bátyám után?!

NEMERE

(*Dühösen, félre.*) A bátyja?! (*Fenn.*) Meglehetősen mennyiség, vagy: két millió!

MIND

(*Megrendülten.*) Két millió! . . .

NEMERE

(*Gúnyos udvariassággal.*) Ha valamivel szolgálataukra lehetnék: a báró úr tudja, hogy minő szívvel vagyok iránta! (*Meghajlik, elmenőbe megáll, gondolkodik, magában.*) Ah, annál jobb. (*El.*)

TIZENEGYEDIK JELENET.

SASS. ETELKA. IVÁN.

SASS

(*Egy gondolat halása alatt mereven bámul maga elé*)
Két millió! . . .

ETELKA

(*Idegen várakozással figyel rá.*)

IVÁN

(*Mintán felváltva, hol az egyiket, hol a másikat kifakad.*) De hisz' akkor nem szükséges, hogy Idus feláldozza magát!

ETELKA

(Félénken.) Miklós . . .

IVÁN

(Szünet után.) Erkölcsei meggyőződése, hogy a püspök szándékosan nem csinált végrendeletet!

ETELKA

Az egész megye tudja, hogy az árváknak szánta a pénzét.

IVÁN

De megváltoztatta szándékát! Igen, az utolsó napokban! Óh, ő mindig ilyen különc volt, nemesszívű; — de különc ember. Valószínű, hogy halálos ágyán a lelkiismerete furdalta, a miért oly keveset törődött velünk, rokonaival.

ETELKA

(Félénken.) És te mit gondolsz, Miklós? — Megtehetjük Nemerével?

SASS

(Határozottan.) Nemerével? mondok neked valamit. — Ha tudnám, hogy való helyett pénz van a csontjaiban: kívájnám onnan! Annyi nekem Némere!

ETELKA

De Miklós! Legalább ne beszélne így!

SASS

Ej, ne bujkáljunk a bokrok közt! Elég volt! Magam előtt látom a jövőt és dühbe jövök, ha

visszagondolok a multra. Úrnak születtem és soha sem lettem az. Az osztályombeliek mindig húzódtak tőlem, mert gyanus volt nekik a szegénységem és a mohóságom. Meggörnyedve, meglapulva kellett átsiklanom az életen. Pedig bennem is megvolt a vágy a büszke függetlenség után: saját kastélyomban lakni, . . . a magam földjén aratni fölemelt fővel, telt erszénnyel és tiszta lelkiismerettel járni az emberek közt. Nem egyszer közel voltam hozzá, hogy egy ugrással elérjek oda . . . De a forró vérem mindig megzavarta a számításomat . . . fiatal voltam, nekem szerelem kellett: hát szegényen házasodtam. Most megint magam előtt látom: és ne tegyem meg az ugrást? Úr lehetek öreg napjaimra és a székely paraszt kegyelem-kenyerét egyem?

ETELKA

De legalább ne beszéljél így! Az ember megijedne tőled . . . nem is Nemere miatt . . . Nemere . . . *(Egy kicsinylő mozdulatot tesz.)* De Ida!? . . .

SASS

Vagy olyanhoz megy, a ki megad nekünk mindent, — vagy senkihez.

IVÁN

Egy gavallér vő azt mondaná: osztózzunk, kedveseim!

ETELKA

Félek Idától. Ő már egészen a székcely befolyása alá került.

IVÁN

Csak nem akarja mondani, hogy szereti a fiskálist?

SASS

És ha szeretné? . . . *(Szünet után.)* Szólítsa ide a leányt.

ETELKA

Mit akarsz vele, Miklós?

SASS

(Durván.) Eredj, ha mondom! *(Leül, szelidebben.)* Eredj, — majd óvatos leszek . . . Hisz' ösmersz!

ETELKA

(Habozva, az első ajtóhoz megy, melyet kinyit. Beszól.)
Ida!

TIZENKETTEDIK JELENET.

IDA. ELŐBBIEK.

IDA

(Háziruhában, lassan belép.)

ETELKA

(Sassra mutat.) Szava van hozzád.

IDA

(Figyelmesen nézi Sast, — résztvevően.) Milyen szomorú! . . . Mi bántja, édes bácsi?

SASS

(*Tompa hangon.*) A lelkiismeret bánt.

IDA

(*Résztvevően.*) Bácsi!

SASS

(*Megfogta a kezét.*) Te jó leány vagy, Ida. Te mindent meg fogsz érteni és meg fogsz bocsátani.

IDA

Megbocsátani, én? De hiszen engem nem bántott meg! . . . Hogy is bánthatna meg a bácsi?

SASS

Vétettem ellened gyermek . . . Vétettem, mikor arra vállalkoztam, hogy második atyád leszek és hogy megfoglak védeni az élet viharaival szemben. A jóakarat megvolt bennem; de az öregség már gyöngévé és rövidlátóvá tett. — Elbizakodott szeretetemmel nagyobb veszedelembe sodortalak mintha ellenséged volnék.

IDA

Nem értem, bácsi.

SASS

Tudd meg, hogy a püspök . . . (*Elhallgat.*) Majd édes anyád elmondja neked . . .

ETELKA

A jó püspök gazdagga tett, Ida. Te vagy az örököse. — Nagy vagyont hagyott rád a jó püspök.

IDA

Én reám? . . . a püspök? — Milyen meglepetés! . . .

SASS

Ez az egyik . . . És most halld a másik hírt, a gyászosat. — Megalázó vallomását az én gyöngeségemnek, az én hiszékenységemnek, az én vakságomnak — igen! — az én vakságomnak. — Haszonleső emberek, a kik méltatlanul birták a püspök bizalmát, elhatározták, hogy a kezüket ráteszik a te örökségedre . . .

IDA

Az én örökségemre? . . .

SASS

Most már keresztül látok a cselszövések hálóján; de mikor szemesnek kellett volna lennem, akkor vak voltam . . . Mondom, elhatározták, hogy a hatalmukba kerítik a vagyonodat. Nélküled; de ha kell, veled együtt! Azért emeltek gátat közted és a püspök szeretete közé; azért volt életében idegen hozzád a szent öreg . . . És mivel nem bíztak teljesen a tervük sikerében, utánad is kivetették a hálójukat . . .

IDA

(Szavába akar vágni.)

SASS

A terv épp oly világos volt, mint alávaló . . .
 Ha örökölsz a püspök után, akkor feleségül vesz
 Nemere. Ha el tud ütni az örökségedtől . . .
(Hozzá lép.)

IDA

(Ismét szavába akar vágni.)

SASS

Szegény gyermekem!

IDA

(A ki növekedő felindulással hallgatta és több ízben közbeszólt.) Nem, — ez rágalom!

ETELKA

(Feddő hangon.) Ida!

SASS

(Etelkához.) Hallotta? Óh, ők jól végezték a
 munkájukat. Már elidegenítették tőlünk!

IDA

(Zavartan) Bocsásson meg, de — nem! — nem
 hiszem! Soha nem fogom elhinni!

IVÁN, ETELKA

*(Titokban, rezignált, kérdő mozdulattal tesznek
 Sass felé.)*

SASS

(Titokban csendet int nekik, Idához.) Nem csodá-
 lom, gyermekem, hogy bizol benne, mikor engem, a

tapasztalt öreget is meg tudott téveszteni. Férfias büszkeségnek neveztem elbizakodottságát, nyíltságnak a számító cinizmusát.

IDA

(Meghökkenve visszafordul.)

SASS

(Eszébe kapva.) Jól van . . . Ha nem akarod . . .
(Nyugodtabban.) Maradj a szomszéd szobában. Meglehet, hogy szükség lesz reád.

IDA

(Az első ajtón el.)

TIZENHARMADIK JELENET.

SASS, ETELKA, IVÁN majd SÁNDOR.

ETELKA

Nem hisz nekünk! Jobban bízik benne, mint bennünk.

SASS

Ha így nem sikerült, sikerülni fog másképp.

IVÁN

(A főbejárásnál.) Ő jön! . . . már a kertben van.

SASS

(Az első ajtóhoz megy, egy pillanatra hallgatózik, hogy meggyőződjkék odabenn van-e Ida.)

ETELKA

(Aggódva, Sasshoz.) Mit akarsz tenni? . . . Miklós — én félek! . . .

SÁNDOR

(*A főbejáraton jön.*) A harangozó igazat beszélt..
Bánt, hogy ma teljesült be, mikor örömnapra vir-
radtam . . . Hol van Ida?

SASS

A szomorú kötelesség, hogy kegyelmes bá-
tyánk halála alkalmával elhalaszszuk az esküvőt,
arra emlékeztett bennünket, hogy megállapodásra
kell jutnunk több, igen fontos kérdésre vonat-
kozólag.

SÁNDOR

(*Gyanutlanul.*) Parancsolsz!

SASS

Minden házassággal, még a szerelmi házas-
sággal is összefüggnek bizonyos reális kérdések.
Ezeknek szellőztetésétől neked, a ki annyira reális
ember vagy, nem szabad irtóznod . . .

SÁNDOR

Ezt nem értem.

SASS

Rajta leszek, hogy érthető legyek. (*Helyet ajál
neki.*) Te megkérted Ida kezét és édes anyja haj-
landó beleegyezni a házasságba, ha a gondolko-
dásodban kellő biztosítékot talál arra, hogy
a leánya boldog; vagy legalább megelégedett
legyen . . .

SÁNDOR

Ugy találom: mindez későn jutott eszükbe . . .

SASS

A szemrehányás jogosult. *(Etelkához.)* Előbb kellett volna szóba hoznod! *(Sándorhoz.)* Ez azonban egy okkal több, hogy ne halasszuk még tovább is. Világosabban szólva: feleségemnek bizonyos föltételei vannak, a melyektől függővé teszi beleegyezését . . .

SÁNDOR

Hogy mondtad? . . . Függővé teszi? . . .

SASS

Biztosítékot kíván.

SÁNDOR

Mint az árlejtéseknél?

SASS

Az első, hogy Ida az édes anyja házában fog lakni.

SÁNDOR

(Egész jókedvvel.) És én?

SASS

Te szintén — természetesen.

ETELKA

Az emeleten lesz hely, ott berendezkedhetnek.

SASS

(*Csendet int neki.*) Nőm azonkívül — fenntartja magának a jogot, hogy a leánya jövődő társaságát ő választhassa meg . . .

SÁNDOR

Nemeréné társaságát?

ETELKA

Ha Ida Nemeréné lenne is, azért nem emancipálhatja magát a kötelességek alól, a melyeket származása ró reá . . . Ő oly körben nevelkedett, a hol önnek vajmi kevés összeköttetése van — és én kíváncsi vagyok, hogy Ida a jövőben ne nélkülözze se megszokott társaságát, se annak szokásait.

SASS

Van még egy föltételünk: az utolsó. Te ki fogod nyilatkoztatni, hogy Ida minden vagyonának már meglévő és még rászálló vagyonának gondozásával, bennünket akarsz megbizni . . . Ezt írásban kívánjuk . . . Hiteles formában . . .

SÁNDOR

(*Fölkel, magában.*) Bekövetkezett, a mitől tartottam, a csatorna megnyílt.

SASS

Nem értetted meg, a mit mondtam?

SÁNDOR

(*Megvetően.*) Megértettem! Hajlandó is vagyok önökkel szóba állani, ha követelésüknek más nevet adnak. A magja lehet ugyanaz, csak a formája legyen kényelmesebb. (*Sasshoz, halkán.*) Meny-nyit akarnak?

SASS

(*Megbotránkozva.*) Óh, — pénzt ajálsz?! Azt hiszed, hogy minden eladó — a szülői szeretet is?

SÁNDOR

Szülője válogatja!

SASS

(*Az első ajtóhoz siet, a hol állva marad, kezét a kilincsen tartja.*)

TIZENNEGYEDIK JELENET.

NEMERE, ELŐBBIEK.

NEMERE

(*Belép a főbejárón, a hol észrevétlenül állva marad.*)

ETELKA

(*Sándorhoz, hevesen.*) Így vagyunk? Nos hát hallja utolsó szavamat: az én beleegyezésemmel Ida soha sem lesz az öné! Rossz anya volnék, ha másképp tennék . . . Eddig csak az ön atyjának jelleme és modora ellen volt kifogásom, de ön jókor vetette le az álarcot . . .

SÁNDOR

Ön merészkedik ítéletet mondani édes atyám jelleméről?

ETELKA

Én! — És miért ne én?

TIZENÖTÖDIK JELENET.

IDA, ELŐBBIEK.

SASS

(Hirtelen kitárja az első ajtó szárnyait.)

IDA

(A ki odabenn egy széken ült, az ajtóba lép s meglepetve néz a szobába.)

SÁNDOR

(Etelkának válaszolva.) Eh, — gondoljon szégyenteljes multjára!

ETELKA

(Szenvedélyesen felkiált és eltakarja arcát.) Ah!

IDA

(Rémülten.) Mi ez?

SASS

(Idához, búsan.) Hallottad, gyermekem?

SÁNDOR

(Meghökkenve.) Ida!

IDA

(Sasshoz.) Bocsásson meg, hogy kételkedtem a szavában! *(Sándorhoz.)* Elég! Ezzel a gyalázatos

szóval széttört minden láncot, mely bennünket összefűzött. (*Dölyfösen.*) A ki képes megsérteni egy nőt — az én édes anyámat, annak nevét nem viselheti Honthy Ida! (*Megöleli Etelkát.*) Ne sírj, anyám!

SÁNDOR

Ida . . . gondolja meg, hogy én szeretem . . .

IDA

Én nem magát! — Soha nem is szerettem. És ha tudnék valamit, a mivel vérig bánthatnám . . .

SÁNDOR

Ida!

NEMERE

(*Előlép, kézen fogja Sándort.*) Elég volt! A fertő megnyilt, a ki tiszta akar maradni, az meneküljön innen.

SÁNDOR

(*Zavartan.*) Atyám! a gonosz szállotta meg ezt a házat!

NEMERE

Hát még se érted? — Kellettél a szegény leánynak, — (*Gúnynyal.*) de a »püspök örököse« kidobat!

SÁNDOR

(*Eszébe kapva.*) A püspök örököse!? Értem! — De Ida is? . . .

NEMERE

Az alma, meg a fája!

IDA

(*Keserűen.*) Nos — úgy van! Örököltém a püspök után. Most már gazdag leány vagyok — és nem leszek a felesége!

*

(*A függöny legördül.*)

HARMADIK FÖLVONÁS.

(A második felvonás diszletei, annyi különbséggel, hogy a baloldalon, a hol azelőtt a lakodalmas asztal állott, most kerek kis asztalka áll a kerevet mellett. Alkonyodik. — A főbejárón át látható a Püspökvár, melynek teteje később vörös alkonyi fényben ragyog, a felvonás vége felé, mikor odakünn már teljesen beesteledett, ki vannak világítva a Püspökvár templomának ablakai.)

ELSŐ JELENET.

MARGIT, ETELKA, IVÁN.

ETELKA és IVÁN

(Kártyázva ülnek a hátsó szobában, a melybe a nyitva álló ajtón át beláthatni.)

MARGIT

(A fiókos szekrény előtt térdepel s a fiókból különféle holmikat szedeget ki, nevezetesen: a két bábut, több könyvet, egy írómappát, a melyben papír van, iskolai dobozt és zsebbevaló kis tintatartót. Elkeseredett hangon.)
Most megint ki kell innen hurcolkodnom, — ez a sok holmi, — óh!

ETELKA

(Belülről, anélkül, hogy fölkelne.) Margit!

MARGIT

(Sirásra hajló hangon.) Mi tetszik?

ETELKA

Mit csinál Ida?

MARGIT

A szobájában van . . . Azt mondja, hogy fáj a feje!

ETELKA

(Kártyázás közben.) Akarsz szőlőt?

MARGIT

(Arca hirtelen földerül, újra elborul s szenvedő hangon mondja.) Kérek! (Holmijával megrakodva feláll.)

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SÁNDOR és NEMERE.

SÁNDOR

(Nemerével a főbejáraton belép.) Jó estét, Margitka.

MARGIT

(Megdöbbenve.) Nemere!

ETELKA

(Figyelmessé lesz. — fölkel, megbotránkozottan néz ki.) Ah! . . .

SÁNDOR

Hol van a báró úr?

MARGIT

(Zavartan.) Nem tudom . . . Az előbb láttam a szobájában.

SÁNDOR

Legyen szives Margitka, mondja meg édes atyjának, hogy beszédem van vele . . . Mondja meg neki, hogy igen fontos ügyben.

MARGIT

Igen, majd megnézem . . . *(Az írományait, a toll-dobozt és a tintalartót az asztalra teszi, többi holmijával a második ajtón el, az ajtó becsukódik utána.)*

HARMADIK JELENET.

SÁNDOR. NEMERE.

NEMERE

(Miután magukra maradtak.) Te akartad — hát eljöttem. De szükség volt erre az útra, Sándor?

SÁNDOR

Szükség, édes atyám. Világosságot akarok, teljes világosságot.

NEMERE

Ha fel is gyujtanád ezt a házat, nem látnál egyebet, csak egy megrémült patkányhadat.

SÁNDOR

Nem tudok belényugodni a vereségbe, mit az emberösmeretem szenvedett. — Ellenállhatatlan, szinte démoni kíváncsiság bánt, hogy belenézzek a leány szívébe. És bele fogok nézni, ha vaspáncéllal övezné is magát.

NEMERE

Féltenélek, ha nem ismernélek!

SÁNDOR

Ha úgy van, miként sejtem, — ha ő is megcsalatott és nem csaló: akkor soha sem volt reám

nagyobb szüksége, mint éppen ma. — És ha nem méltatlan még a nevemre, ha csak egy szerelmes szikrát találok e szívében, akkor elviszem innen.

NEMERE

Hogy vinnéd, ha nem adják?

SÁNDOR

Kitépem közülök, ha a gyökerei után föl is kellene dúlnom a ház alapjait!

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. MARGIT.

MARGIT

(A második ajtóból jön, egyik kezében szőlőfürtöt tart, a másikban az aranyórát hozza.) Nincs odabenn, de talán lement a kertbe. Majd megnézem... *(Sándorhoz közeledik és szó nélkül odanyújtja neki az órát.)*

SÁNDOR

Mi az, Margitka?

MARGIT

Az óra, — visszaadom.

SÁNDOR

Ajándékot nem veszek vissza, Margit; akkor sem, ha a lábam elé dobják.

MARGIT

(Ijedten a kebléhez szorítja az órát.) Azt nem teszem. Én nem! De anyus azt mondta, hogy megtar-

tani nem volna elegáns dolog. Vigye el! Talál majd egy másik kis sógornőt, szebbet és jobbat nálam, — annak odaadhatja. — *(Ujra odanyújtja.)* Nem kell? Én nem kényszeríthetem . . . Majd ide tesszem az asztalra, innen elviheti, ha akarja. *A főbejárásig megy, ott visszafordul, szelid hangon.)* Ha nem akarja, ott is hagyhatja. *(A kertbe el.)*

ÖTÖDIK JELENET.

SÁNDOR. NEMERE.

SÁNDOR

(Mintán magukra maradtak.) Sehogy sem tudom elhinni, hogy a püspök után ne maradt volna végrendelet . . . O, a ki annyira előrelátó volt! Bízom benne, hogy találunk az írásai közt valami sajátkezü följegyzés, a mi végrendeletszámba mehet.

NEMERE

(Mosolyogva.) Te reád közömbös lehet a végrendelet; magad mondtad, hogy Ida most már csak úgy lehet a feleséged, ha tiszta és szeret. Tiszta, ha nem volt része az alávaló összeesküvésben . . . És szeret, ha örökölt, vagy képzelt százezreivel együtt kész hozzád menni. Nem így alkudtunk?

SÁNDOR

Így, édes atyám. Gyöngye székelv és rossz fiskális volnék, ha másodszorra sem ismerném föl a hazugságot.

NEMERE

És ha olyan leány, a milyennek megálmodtad? . . .

SÁNDOR

Nyolcra a templomba rendeltem a papot: ma esküszöm, vagy soha! És ha esküszöm, akkor részben legalább teljesülni fog urunk akarata: fel fog épülni Honthy háza . . . Ida hozománya, mely jogtalanul száll reá, legyen az engesztelő áldozat, mit az ő . . . (*Honthy képe felé.*) emlékének hozunk . . . Ez a kötelesség szólított volna ide akkor is, ha a büszkeségem visszatartott volna attól, hogy még egyszer átlépjem e ház küszöbét.

NEMERE

Meg fogsz tévedni a hazugságok útvesztőjében . . . Sass furfangos ember!

SÁNDOR

Ha csak furfang kell: szolgálhatok annyival, a mennyi elég arra, hogy egy vén rókát lefüleljek a saját vermében.

NEMERE

És ha nem sikerül, Sándor?

SÁNDOR

(*Erőltetett szilajszággal.*) Akkor hát: gombház!
(*Hirtelen szomorúsággal.*) Gombház?

NEMERE

(*A vállára üt.*) Jól beszélsz! Te, — majd együtt kibúsuljuk magunkat, úgy Istenigazában! . . . Cigányszó mellett összetörünk egy pár üveget.

SÁNDOR

(*A főbejárathoz megy.*) Vagy beverünk egy pár koponyát.

NEMERE

(*Magában.*) Tedd próbára őket, láss és okulj . . . Ha kitanultad őket, majd én csapok le közéjük a püspök végrendeletével a kezemben.

HATODIK JELENET.

SASS. MARGIT. ELŐBBIEK.

SASS

(*Megjelenik Margittal a főbejárat mögött, visszaszól.*) A kaput még ne csukjátok be!

SÁNDOR

(*Nemeréhez.*) Ne rémüljön meg tőlem, ha az ő nyelvén hall beszélni . . . Nem értene meg különben.

SASS

(*Belép: hidegen végignézi Nemeréket. Margithoz.*) Te elmehetsz!

MARGIT

(*Egy pillantást vet az asztalon fekvő órára, a második ajtón el.*)

SASS

(*Mintán az ajtó bezáródott.*) Némileg meg vagyok lepetve; — de hát a vendégjog ... (*Sándorhoz.*) Mivel szolgálhatunk még önnek, ügyvéd úr?

SÁNDOR

Nem bátorkodnám a báró urat a történetek után háborgatni, ha nem tudnám biztosan, hogy az, mit elmondandó leszek, érdekelni fogja.

SASS

Biztosan tudja azt, ügyvéd ur?

SÁNDOR

Egész biztosan.

SASS

(*Helyet ajánl neki.*) Akkor — halljuk!

NEMERE

(*A háttérbe vonul.*)

SÁNDOR

Hogy érthető legyen, két szóval vissza kell térnem a történetekre. Én feleségül akarom venni Ida kisasszonyt. Szép leány, — művelt ... Nem tagadom, némi befolyással volt elhatározásomra az is, hogy a kisasszony ma-holnap nagybátyjának örököse lesz.

NEMERE

(*Dühösen jészkelődik helyén.*)

SASS

A . . . tehát bevallja?

SÁNDOR

Istenem — a mai világban! Én realisan gondolkozó ember vagyok.

SASS

(*Gúnynyal*) És őszinte fiatalember! . . . őszinte!

SÁNDOR

Néha szükség van arra is! Az ember így hamarabb megérteti magát. A dologban ugyanis egy mindakettőnkre fontos . . . fordulat állott be. Ma délután, miközben a boldogult hagyatékát rendeztem, az irományok közt egy könyvet találtam . . . Igen becses könyv! . . .

SASS

Bevallom, nem vagyok annyira bibliofil . . .

SÁNDOR

Honthy Attila naplója.

SASS

(*A legnagyobb meglepetéssel.*) Honthy?!

SÁNDOR

Tudom, hogy ön annak idején nagyon kereste; de már akkor a püspök kezében volt . . . A naplóból egy érdekes tény tűnik ki . . .

SASS

(Izgatottan.) És az? . . .

SÁNDOR

(Fojtott hangon.) Ida kisasszony nem Honthy leánya. Az ön gyermeke.

SASS

(Lehajtja fejét, gondolkozás után, dacosan.) Nem igaz! De ha úgy volna? Ezerszer is megtörtént már másutt is. Hát igen: fiatal voltam s a szenvedély! *(Méltósággal.)* De jóvá tettem a hibámat: feleségül vettem az asszonyt . . . A ki tisztának érzi magát, az vesse reám az első követ.

SÁNDOR

Engedelmet kérek, nem kődobásról van itt szó, hanem a jogi következményekről. Ha a bíróság a naplóban foglalt adatok alapján megállapíthatja, hogy Ida kisasszony nem Honthy leánya, — akkor nem is lehet örököse a püspöknek . . .

SASS

(Hevesen.) Óh — hiszen ez! *(A homlokát törli és sokáig hallgat, majd:)* Ej, az ilyet nem lehet bebizonyítani. Mindent tagadok; — menjünk perre ha úgy tetszik! . . .

SÁNDOR

Győződjék meg a saját szemével, hogy milyen bizonyító eszközök ellenében kell majd védekez-

nie . . . (*Odaadja neki a naplót*) Megjelöltem egy lapot, — olvassa el.

SASS

(*A ki mohón kapott a könyv után, a főbejárathoz lép, majd gonosz mosolylyal visszanéz.*) A kezembe adja?

SÁNDOR

(*Könnyedén.*) Otthon hagytam a második kötetet, mely még súlyosabb bizonyítékokat tartalmaz.

SASS

(*Reználtan bólint a fejével.*) Értem! . . . (*A könyvbe pillant, némi borzongással.*) Az ő írása! (*Olvasásba mélyed, szünet után asztalra teszi a könyvet.*) Ez világos! Ez ellen nem lehet semmit se . . . (*Föl-alá jár, majd Sándorhoz lép.*) Édes öcsém, szeretném, ha ezt a dolgot reális emberhez illő nyugalommal szellőztetnők!

SÁNDOR

Azért jöttem.

SASS

Csak nyugodtan; — a nyugalom a fő! (*Szívart vesz elő; szívesen.*) Parancsolsz, édes öcsém?

SÁNDOR

Köszönöm, nem!

SASS

(*Leül, Sándor térdére teszi a kezét.*) Édes öcsém, nem akarok nagy feneket keríteni a dolognak . . .

SÁNDOR

Megmondom, hogy mit akar: a napló árát akarná tudni!?

SASS

(*Tillakozva.*) Óh, — hogy is merném! (*Mereven a szemébe néz; majd elneveti magát.*) Hát igen! Legyünk egészen őszinték!

SÁNDOR

Nem maradok mögötte őszinteség dolgában. A naplónak csak egy ára van: Ida keze!

SASS

Ida keze? (*Gondolkozik.*) Értem! Tökéletes igazságod van! A te helyedben én is . . . Hányjuk vessük meg a dolgot kellő nyugalommal, — fő a nyugalom! — Én beleegyezem, de van egy nagy akadály . . .

SÁNDOR

Iván báró?

SASS

Semmi! Ivánt kidobom! De Ida, — ő nem fog beleegyezni.

SÁNDOR

(*Hitetlenül.*) Alkalmazkodni fog . . . Ilyen okos apa leánya . . .

SASS

(*Fejét rázza.*) Félek! ő olyan fantasztikus, makacs . . .

SÁNDOR

Nos igen, — bizonyos korban a fiatalok nagy súlyt helyeznek egyes romantikusan hangzó jel-szavakra: önzetlenség, következetesség! . . . úgy-e? A fiatal kor szép fényűzései az érett ember bal-asztja . . . nemde? De Ida okos leány! Tud szá-molni, — azt ma reggel is bebizonyította.

SASS

Nem! Ma reggel sem sikerült volna, ha én nem . . .

SÁNDOR

Ma reggel oly könnyen elbítte, hogy a pén-zét szeretem, akkor este talán azt is el fogja hinni, hogy önzetlenül szeretem.

SASS

Ah, ily gyorsan!

SÁNDOR

Holnap reggel be kell számolnom a püspök hagyatékával.

SASS

Ily gyorsan!? (*Fölkel.*) De ha meg kell lenni, meglesz! (*Az első ajtó felé indul, majd visszatér.*) És ha meglesz? Ha az örökség a kezében lesz?

SÁNDOR

Akkor ismerni fogom a kötelességemet.

SASS

(*Gyanakodva néz rá, majd.*) Jól van; — megbízom a gavalléros gondolkozásodban. Az érdekünk most közös és te nem fogsz megfeletkezni ró-lunk. — Megyek Idáért — (*Az első ajtón el.*)

HETEDIK JELENET.

SÁNDOR. NEMERE.

NEMERE

(*Mintán magukra maradtak, Sándorhoz siet.*) Mit mívelsz?

SÁNDOR

Az ő nyelvükön beszélek . . . Igaz, hogy cudar egy nyelv.

NEMERE

Ki fogja tanítani a leányt. Újból kezdődik az alakoskodás.

SÁNDOR

Azt akarom! A saját vermében a vén rókát Ha Ida számító, akkor hajlani fog Sass szavaira és két perc múlva már idehossa nekem bűnbánó könyektől nedves szívét. — De nekem nem kell akkor!

SÁNDOR

Kifognak rajtunk Sándor!

NEMERE

Egy leány, két székelyen?!

NYOLCADIK JELENET.

ELŐBBIEK, IDA, SASS.

IDA

(*Sassal az első ajtón bejön.*) Ha éppen kívánja: itt vagyok. De kinek telhetett kedve e találkozásban?

SASS

Ismétlem, nagy fordulat állott be! Sándor oly meggyőző bizonyítékot adott a kezembe, hogy önzetlenségében kételkedni nincs jogunk. (*Sándorhoz.*) Lojálisan beismerem, hogy tévedtem . . . Lovagiasan bocsánatot kérek! (*Idához.*) Illő, hogy te is tudomást végy erről . . .

IDA

Megtettem! (*Könnyű főhajtással távozni akar.*)

SASS

No megállj! Mit sietsz? Hallottad: most már semmi akadály sincs, hogy megbéküljete és egymáséi legyetek.

IDA

Egymáséi?! (*Végigméri.*) Ah!

SASS

Majd megmagyarázok neked mindent.

IDA

Fölösleges. A nélkül is elhiszek neked mindent. De önök is higgyék el nekem, hogy soha sem leszek Nemere úr felesége.

SASS

(Dühös mozdulatot tesz.)

SÁNDOR

Annyira gyűlöl?

IDA

Nem gyűlölöm, Nemere. S ha a reggeli heves-ségemmel megbántottam, bocsánatot akarok kérni, szégyenlem azt, a mi történt és levontam belőle a tanulságot.

SÁNDOR

S hogy szól a tanulsága? Hadd okuljak én is.

IDA

(Hüvösen és büszkén.) Hogy kettőnk közt természetellenes volna a szövetség. Az eredetünk más, a vérünk is más és az életföltételeink is különböznek . . . Egy szóval sem mondom, hogy az én fajom különb az önénél, — de más! — A mi önnek szép, az talán nekem rút; — a mi nekem fölsége, az ön szemében nevetséges lehet . . . Gondolkoztam ezen és nem mertem állítani, hogy nekem van igazam. Talán egyikünknek sincs, vagy mindakettőnknek. De tudom, hogy a természetünket levetközni nincs módunkban. Nem is akarom! S ha ön vállalkoznék ilyesmire, akkor bocsásson meg! . . . akkor tudva hazudnék; — az én vérem pedig, Honthy vére, undorodik a hazugságtól.

SÁNDOR

S midőn első ízben a nőmmé akart lenni?

IDA

(Lehajtja fejét.) Igaza van, akkor én hazudtam. Mert nem a szabad akaratom vonzott ön felé hanem más valami, mi rajtam kívül van és idegen hozzám. És számba vettem azt is, hogy ön vagyonos, Nemere... De most már fölismertem a hazugságot és meggyőződtem, hogy arra nem lehet boldogságot alapítani, — még nyugalmas életet sem. Azért mondom, hogy sohasem lehetünk egymáséi . . .

SASS

De mit beszél ez a leány?

SÁNDOR

(Idához.) S ha meggyőzőm arról, hogy most is hamisan ítelt, Ida? . . .

IDA

(Csodálkozva.) Azt nem teheti, mert hiszen akkor hamis volna az a talaj is, a melyen állok!?

SÁNDOR

A talaj, a melyen áll, az egész világ, a melyben él! . . . És a mit feketének lát Ida, az fehér.

IDA

(Megdöbbenve néz rá.)

SASS

(*Türelmetlenül.*) De érts meg, leány. Most már nem kicsinyes érzelmekről van szó, hanem élet-érdekről! Nemcsak a magad boldogulása, — az édes anyádé, mindnyájunké azon fordul... Érted?... az édes anyádé is!

IDA

(*Izgatottan.*) Megint valami, a mi másfelé sodor?... De most nem akarom! — (*Sasshoz Honthy képére mutatva.*) Az ő szeretetére — hallja? — az ő atyai szeretetére esküszöm, hogy most nem teszem meg!

SASS

(*Dühösen.*) Megőrült ez a leány?

IDA

(*Szeliden.*) Most már elmehetek?

SASS

Maradj!

IDA

(*A főbejárathoz lép s szó nélkül kinéz a Püspök-várra.*)

SASS

(*Sándorhoz.*) Most már semmire se megyünk vele... Ismerem, most már élő embernek nincs fölötte hatalma!

KILENCEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. MARGIT.

MARGIT

(4 második ajtón belép, égő lámpával a kezében; a lámpát az asztalra teszi.) Anyus kérdi, hogy mikor táltasson? (Mintán Sass nem válaszol neki, félénken szól Idához) Idus, mi baj? (Most sem kap választ, — nesz nélkül kioson a második ajtón.)

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. MARGIT nélkül.

SASS

(Sándorhoz.) Meg kell lenni, hát meglesz! Van még egy mód, — erős, — nagyon erős; — de azt hiszem, hatni fog . . . De magamra kellene lennem a leánynyal.

SÁNDOR

(Gyanakodva nézi Sasst. Nemeréhez.) Kiülhetnénk a kertbe, édes atyám; az est kellemes.

NEMERE

Jobb volna haza menni.

SÁNDOR

(Elmenőben, magában.) Szinte félek őt egyedül hagyni vele: de legyen világosság! (Nemerével a főbejáráson el.)

TIZENEGYEDIK JELENET.

SASS, IDA.

SASS

(Mintán küzködve járt fel s alá, halk hangon.)

Ida! Te nem vagy bizalommal hozzám. Te sem-
mibe sem veszed az én szavamat. Ha édes atyád
adna neked tanácsot, azt habozás nélkül megfo-
gadnád.

IDA

Édes atyám! . . . Ő nem adhat nekem tanácsot.

SASS

(Őszinte megindultsággal.) Már adott is.

IDA

Nem értem, bácsi!

SASS

Ne nevezz bátyádnak, Idám, — nevezz atyád-
nak, — édes atyádnak.

IDA

(Némi kicsinyléssel.) Megszoktam már ezt az el-
nevezést; — az atyám ő! *(A képre mutat.)*

SASS

Az édes atyád én vagyok!

IDA

Nem értem ezt a tréfát.

SASS

Úgy van, mint mondtam. (*Zavartan.*) Végre is, húsz éves vagy már, leányom s így szükséges, hogy megtudd a valót . . . Úgy van a dolog . . . (*Habozik.*) Igazán nem tudom, hogyan világosítsalak fel . . . Te végre is, húsz éves vagy már . . . Honthy Attila nem atyád . . .

IDA

(*Félénken.*) Nem tudom, hogy mit kíván tőlem?

SASS

(*Megindultan közeledik hozzá.*) Mondom, nevezd atyádnak . . .

IDA

(*Hátrál.*) Én félek!

SASS

(*Homlokát törli, magában.*) Nehéz dologra vállalkoztam; de most már túl kell esnem rajta. (*Kezébe veszi az ablakon fekvő naplót.*) Nézd Ida, ismered ezt az írást?

IDA

(*Egy pillantást vetve a könyve.*) Atyám írása . . . Édes atyám írása! . . .

SASS

Honthy Attila naplója, melyben megírta élete utolsó évének eseményeit . . .

IDA

(*Elragadtatással.*) Atyám naplója!.. És nekem adja? . . . nekem? . . .

SASS

Neked adom . . . El fogod olvasni — majd később! Most olvasd el ezt az egy lapot. (*Odayujtja Idának.*)

IDA

Olvassam el? És aztán nekem adja? (*Megcsókolja a könyvet.*) Drága, szent sorok!

SASS

(*Egy mozdulatot tesz, mintha megint el akarná venni tőle.*) Ne, — inkább ne!

IDA

(*Sugárzó arccal, a diván mellé menekül a könyvvel — mohón olvas.*) »E leányka, Ida« . . . (*Szól.*) Az én vagyok! Úgy, én vagyok? Rólam ír! (*Olvas.*) »E leányka, Ida, szép szemével reám mosolyog« . . . (*Halkan folytatja az olvasást.*)

SASS

(*Izgatottan.*) Mit tettem?! — Mit tettem!?

IDA

(*Arcán olvasás közben a csodálkozás, majd a rémület kifejezése látszik; felriadva.*) Istenem! mi ez?

SASS

Látod, leányom!

IDA

(Növekedő izgalommal.) De hiszen ez . . . (Hirtelen elfordítja arcát a könyvtől.) Istenem! Istenem! (Ujra belepillant.) Valami borzasztó! (Eldobja a könyvet, a melyet aztán a rémülettől megdermedve néz.)

SASS

Leányom!

IDA

(Félénken közeledik a könyvhöz; letérdel melléje, aztán a kerevetre teszi a könyvet és följe hajolva olvas. Kevés idő múlva a karjával eltakarja arcát.)

SASS

Őrült voltam, Ida!

IDA

(Tompá hangon.) Óh, szűz anyám! Óh, irgalmas szűz anyám!

TIZENKETTEDIK JELENET.

SÁNDOR, majd NEMERE. ELŐBBIEK.

SÁNDOR

(Belép.) Mi történt? (Egy pillantást vet a naplóra.) Megtette! — (Sass felé halkan.) Őrült!

SASS

Azt hittem, hogy így talán . . . (Fejéhez nyúl; majd újból Idához közeledik). Ida! . . .

IDA

(Halkan) Megöl a szégyen! az undor!

SASS

(Vállára teszi a kezét.) Térj magadhoz, gyermekem!

IDA

(Föltrezen az érintés alatt s fölkel.)

SASS

Most mindent tudsz és Isten erőt fog neked adni, hogy szeresd atyádat.

IDA

(Mereven nézi és meghátrál.)

SASS

(Alázatosan.) Hát nincs hozzám egy jó szavad?

IDA

(Védekezve emeli föl összekulcsolt két kezét.) Ne — ne!

SASS

Hát ölelj meg, Ida . . . hiszen vérem vagy . . .

IDA

(Menekül.)

SASS

(Zavartan.) Azt hittem, hogy a vér szava . . . De őt az undor rázza . . . (Leverten a második ajkán el.)

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. SASS nélkül.

IDA

(Mereven nézi Honthy képét.) Az nem lehet igaz! nem! Ugy-e, hazugság, Nemere?! (Figyelmesen nézi

Sándor arcát.) Nem válaszol? ... Hát igaz! *(A kerevetre veti magát. Ujra a képet nézi; halk, panaszos hangon.)* Az én atyám — az én nemes, szép, fehér atyám! — Az én büszkeségem, — az én boldogságom, — szeretetem! Minden oda! ... Semmim sincs már, — csak a szégyen, az undor! ... *(A képhez.)* Bocsáss meg, hogy szeretni mertelek! ... Én nem tehetek róla! ... *(Szünet után.)* Most már mindent értek! Hiszen fölöttem lebegett, mint a fekete veszedelem; régóta éreztem és féltem tőle és nem akartam rágondolni ... És most egyszerre rámszakadt, — most már mindent értek ... a verseket, atyus ... *(Hirtelen kiigazítja magát.)* Az ő verseit ... igen! ... a csalódás! ... Irgalmas Isten, az én édes anyám! ... *(Hirtelen eltakarja az arcát. Szünet után.)* Értem már az emberek homályos beszédét — és az önét is Nemere ... És ezért nem akart a püspök hugának nevezni! ... *(Eszébe kapva.)* A püspök, ah! ... Nemere, hiszen a püspök reám hagyta a vagyonát! Tenát nem lehet igaz! ... Tehát a huga vagyok! ...

SÁNDOR

A püspök nem hagyta önre a vagyonát, az árváknak szánta; de meghalt, mielőtt még írásba foglalta volna akaratát ... S mivel a közhit önt tartja egyetlen rokonának, — törvény szerint, önre száll a vagyon egy része.

IDA

Törvény szerint? — De ha nem vagyok a huga?

SÁNDOR

Az tudná csak bizonyítani, a kinek kezében ez a könyv van. Ha megsemmisíti: megsemmisült vele az egyetlen bizonyíték is . . . s ön gazdag lehet, — és boldog Ida! . . .

IDA

Gazdag és boldog!? — Ezért volt tehát? . . . ah értem! . . . *(Nemeréhez, hűvvel.)* S engem oly alávalónak tart, oly kimondhatatlan alávalónak, hogy az árvák pénzét? . . .

SÁNDOR

(Vállat von.) Nagy szó a gazdagság! —

IDA

Azt hiszi? . . . azt hiszi? Önnek az lehet, de nekem nem és másnak sem!

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ETELKA, IVÁN, SASS, ELŐBRIEK.

ETELKA

(Belép a második ajtón.) Leányom! Idám! Ne higgy a rágalmazóknak! feledd el, a mit mondtak! tépd el azt a szörnyű könyvet! Ne kételkedjél anyád

szeretetében! (*Magához öleli Idát.*) Mondd, hogy te is szeretsz! mondd, hogy megbocsátasz!

SASS

Ida!

IDA

(*Kibontakozik anyja karjaiból; fásult nyugalommal.*) Beszédem van Ivánnal, hagyj magunkra anyám!

ETELKA

Óh, ki fordíthatja megint felém gyermekem szívét?! (*Sassal el, a második ajtón.*)

TIZENÖTÖDIK JELENET.

SÁNDOR, NEMERE, IVÁN, IDA.

IDA

(*Sándorhoz.*) Tisztán látok . . . Tudom, hogy minden öntől ered. Tervszerűen körülhálózott s hideg számítással elzárt előlem minden utat. — De egyről megfeledkezett: arról, hogy tudok lemondani! — (*Ivánhoz.*) Iván! — Egyszer azt mondta nekem, hogy szeret.

IVÁN

És most ismétlem: jobban szeretem az életemnél.

IDA

Tudja, hogy ki vagyok?

IVÁN

Ne beszéljünk erről, Ida! Ne izgassa magát!
 Én szeretem, édes!

IDA

S ha megígérem, hogy hálás és engedelmes felesége leszek: Elvesz? Elvisz innen? Add nevet nekem, — a névtelennek?

IVÁN

(Megfogja Ida kezét, fenyegetően fordul Sándor felé.)
 És megvédem mindenki ellen, a ki önnek bánatot mer okozni.

IDA

És kész értem áldozatot hozni?

IVÁN

Az életem a legkisebbik.

SÁNDOR

Sejtem, hogy minő áldozatot kíván a báró úr szerelmétől. — Megvallom azonban, én csak akkor venném komolyan az áldozatkészségét, ha írásban látnám megfogalmazva.

IDA

Ah, — ön mindenre gondol! *(Ivánhoz fordul.)*
 Ott az írószer — írjon! — *(Sándorhoz.)* Mondja neki tollba, — ön ügyvéd.

IVÁN

(*Némi bizalmatlansággal.*) Mit fog nekem tollba mondani? (*Leül.*)

IDA

Azt, hogy engem szeret!

SÁNDOR

(*Diktál.*) »Lemondó nyilatkozat. — Alulírottak kijelentjük« . . .

IVÁN

Talán előbb élőszóval . . .

SÁNDOR

Ida kisasszony és ön, mint jövődő férje, kijelentik, hogy a Honthy püspök hagyatékából netán önre eső örökséget arra kívánják fordítani, a mire a boldogult eredetileg szánta: a Honthy-féle árvaház létesítésére.

IVÁN

(*Leleszi a tollat.*) Ki bizonyítja, hogy a püspök az árvaházra szánta a pénzt? És ha eredetileg arra szánta: ki bizonyítja, hogy halála órájában nem változtatta meg a szándékát?

IDA

Értsen meg, Iván! — Én nem örökölhetek a püspök után — én nem . . .

IVÁN

(*Növekedő zavarral.*) Bocsánat, itt egy jogi kérdésről van szó... Ha az ember minden örökségi igényt a névrokonság szerint akarna megítélni — ah! — Maga azt nem érti Iduska, — de én ismerek eseteket a jó társaságból...

IDA

Iván, tegnap még gyermek voltam, ma már nem vagyok az. — Tegnap még azt hittem, hogy a vagyon nagyon fontos kelléke az emberi boldogságnak, melyet külsőségek halmazának képzeltem... Ma már tudom, hogy van a szegénységnél sötétebb nyomor is. — Igérem, Iván, hogy hűséges felesége leszek, ha megosztja velem a szegénységemet, a büszke, a tiszta szegénységet!...

IVÁN

De Idus, — ne feledje, hogy ez tisztán jogi kérdés! nem lehet annyira élére állítani a dolgokat... Aztán ne feledje, hogy nekünk kötelességeink vannak a nevünkkel szemben...

IDA

Az én nevem!...

IVÁN

A Sass névről beszélek, mely nemsokára az öné is lesz. — (*Halkan.*) Nekünk házat kell vinnünk, — kocsit kell tartanunk...

IDA

Az árvák pénzén?

IVÁN

(*Elkeseredetten.*) Óh, az árvák! . . . sokkal nagyobb hasznát látják a pénznek, hogy ha jó emberek kamatoztatják, mint ha egy bürokratikusán szervezett intézetbe teszik, a mely végre is csak proletáriátust nevel az országnak. — De maga oly ideges, Ida . . .

SÁNDOR

Talán jobb is lesz, ha e kérdés elintézését máskorra hagyjuk.

IDA

(*Fejével bólint.*)

IVÁN

Igen, — ő oly ideges most. — De azért bünt követne el, ha kétkednék a szerelmemben. (*Szünet után, gyöngéden.*) Ida!

IDA

(*Fagyosan.*) Elég volt! (*Az ajtóra mutat.*)

IVÁN

(*Zavartan és habozva el a második ajtón.*)

TIZENHATODIK JELENET.

ELŐBBIEK, IVÁN *nélkül.*

SÁNDOR

(*Magában.*) Fölséges gyermek! — (*Nemeréhez.*)

Összezüztunk egy világot, most próbáljunk egy újat építeni!

IDA

(*Apatikus nyugalommal.*) Egy világ dőlt össze a lelkemben. A merre nézek, csupa rom. Semmi ép, — semmi!

SÁNDOR

(*Mögötte áll.*) Van oka bánkódni, Ida, de kétségbeesni nincs oka . . .

IDA

(*A nélkül, hogy visszafordulna.*) Nem bánkódom, nem fáj semmi, — nem haragszom senkire; önre sem Sándor. (*Szemeit törli.*)

SÁNDOR

Sírjon Ida. Sirassa meg mindazt, a mit elvesztett s ha megenyhült, hallgasson reám!

IDA

Mit sirassak? Azt, hogy nincs már semmi megsiratni valóm? A mit elvesztettem, az soha sem volt az enyém. Álmodtam és váraknak néztem az éjjeli ködtoszlányokat . . . Ön világosságot gyújtott és fölébresztett, Sándor! De ön, a ki semmit sem tesz ok nélkül, mondja: szükség volt erre?

SÁNDOR

Szükség volt!

IDA

Értem. Megbántottam . . . és talán igazságtalan is voltam ön iránt. Azt hittem, hogy így kell tennem — a büszkeség, a becsületesség és a kötelesség! . . . De most összezúztak mindent körülöttem. — Nincs büszkeség, se becsületesség, se kötelesség, nincs semmi; csak egy oktan leány van, a ki nem tudja, hogy mit tett . . . Ön erős Sándor, de fölöttem könnyű volt a győzelme . . .

SÁNDOR

Nem diadalt kerestem, Ida: önnek akartam szolgálni.

IDA

Nekem?

SÁNDOR

Régi hazugságok, nyirkos, fekete tömlőcfalakként vették körül és elzárták önt a való élet világosságától. Ezeket kellett ledönteni, habár velük megsemmisültek a tiszta álmokképek is, melyeket az ön fantáziája a falakra rajzolt. A valóság metsző szele most könyet csal a pilláira és káprázó szemével örök éjnek látja a múltó árnyéket is. De ki fog megint virradni. Most szabad, Ida! Tud gondolkozni, — hát éljen emberi joggal és határozzon jövő sorsa fölött.

IDA

Szabad vagyok! Mit kezdjek szomorú szabadságommal?

SÁNDOR

Sírja ki magát, Ida: de aztán lépjen ki a romok közül. Előtte van a világ!

IDA

Nem, nem kívánczom oda, — félek az ön világától. Mit találhatok még ott?!

SÁNDOR

Viszont fogja ott látni mindent, a mit most örökre elvesztettnek hisz. A nemes büszkeséget, mely nem átöröklött előítéleteken, hanem a jellem tisztaságán épül. A becsületet, a kötelességet! Viszont fogja látni az anyai szeretetet, azt a virágot, mely még a csatornák gőzében is fölséges tisztaságában virít, — a gyermeki szeretetet, mely térdet hajt a pellengérhez láncolt szülő előtt is. Viszont fogja látni az emberszeretetet, a nőnek azt a felséges jogát, hogy ne ítéljen, csak bocsásson meg, ismerje föl a bűnben a gyöngeséget és tisztelje a gonoszságban a boldogtalanságot. És be fogja látni, hogy a világ nem oly fényes, mint ön megálmodta, de sokkal jobb Ida, sokkal jobb, mint gondolja!

IDA

(*A ki önfeledten hallgatta, újból elborul.*) Ha ezt akarta, akkor nem jóakaróm! Ki adott önnek jogot, hogy megfoszszon mindentől, a mi gyermekkorom óta boldogságom és büszkeségem volt? Hazugság volt, — de mindenem volt! Ki adott jogot önnek, hogy megfoszszon a hitemtől? Nem tudok már hinni — és nem hiszek az ön világában sem, melyet álmaim helyébe akar tenni és melyet valóságnak mond. — Az is hazugság! Minden hazugság, mert ön is hazudik! Pedig önnek tudtam volna hinni, akartam is. Szeretni is akartam és tudtam volna is . . . Óh, hogy tudtam volna! De aztán meghalt az öreg ember és az ágya körül elkezdődött az agyarkodás, a futkosás . . . Ah! — És ön, a kit erősnek és igaznak akartam látni! . . . Vagy ön nem? . . . Hogy higgyem el? hisz nem tudok már hinni! Ki adja vissza hitemet?

NEMERE

Én visszaadom, gyermekem. Tudja meg, hogy a püspök öröksége lázas rögeszme volt csak, a melyben az ő . . . (*a második ajtóra mutat.*) mohóságuk hitt csupán, más senki sem! Ön semmit sem örökölt, édes gyermekem!

IDA

Semmit sem örököltem?

SÁNDOR

Tehát megvan a püspök végrendelete?

SÁNDOR

Hetek óta őrzöm előrelátó uram végrendeletét. Minden vagyonát a Honthy-árvaháznak hagyta... Holnap délig, a végrendelet közzétételéig, titokban kellett volna tartanom, de ő, (*Ég felé mutat.*) ki mindenkor tartalma és nem szavak szerint ítélte meg az igazságot, meg fog nekem bocsátani.

SÁNDOR

Hát mégis jól sejtettem.

IDA

Semmit sem örököltem? Örökség nincs? Csak ők hitték . . . (*Sándorra mutat*) És ő!?...

NEMERE

Ha uram nem lett volna annyira előrelátó: elhiheti, Nemere fia akkor sem osztzott volna az árvák pénzén.

IDA

És mindazt, a mi történt?...

NEMERE

(*A második ajtóra mutat.*) Az ő gáncsvetésük volt, mely őket magukat buktatta el.

IDA

(*Két kézre szorítva fejét*) Értem . . . És a többit

is sejtem . . . (*Keserűen.*) Szörnyű lecke! . . . de most már megtanultam: a mit fehérnek láttam az fekete, — csak ön, kit feketének mondtak: ön igaz és fehér . . . (*Szenvedélylyel.*) Ön, igen! . . . de én? . . . Én?! oly rettenetesen egyedül vagyok gondolataim zűrzavarában.

SÁNDOR

Nincs egyedül! Im: feléje nyujtom ezt a kezét — ha becsületes ember keze — akkor fogadja el támaszát és oltalmát.

IDA

(*Meglepetten.*) Ön? — S miért tenné ezt, Sándor?

SÁNDOR

Hát nem sejtí, édes, tiszta gyermekem, hogy számunkra külön-külön nincs boldogulás? Szükségem van önre — s nem érzi, hogy ön sem lehet el nélkülem? Ezt tudva, küzdöttem végig a harcot, mely oly borzalmas áldozatokat követelt. (*Megfogja kezét.*) Jöjjön, Ida, érzem, kárpótolni tudom minden veszteségeért. Jöjjön — talál nálam nevet s családot, megtanul újból hinni s szeretni. Ha megbékült az élettel, szeretni fogja őket is, a kiknek életét köszöni és pirulás nélkül tisztelni őt, (*Honthy képére mutat.*) ki nevelő atyja volt és önre hagyta lelke szebbik felét . . . Jöjjön velem! (*Magához vonja és kezével végig simít a homlokán.*)

Gyöngéd kézzel végig simítok a homlokán s a fiatal gondok, a sötét emlékek eltűnnek . . . Hiszen csak álom volt — lidércnyomás — egy szó sem igaz belőle! Van még emberi jóság a világon, tavasz is van és boldogság. És ön, Ida, ön megtanul még mosolyogni is.

IDA

(Halkan.) Sándor! Van-e jogom ezt elfogadni?

SÁNDOR

Tekintsen a szívébe: ott meg fogja találni a választ.

IDA

Minden arra sodor, minden, — nincs is számomra más út . . . De hinni fogja, hogy szívem is arra vonz?

NEMERE

Hitvány ember volna, ha önnek nem hinne!

IDA

(Kézét nyújtja Sándornak.) Itt vagyok . . . vezessen a hová akár — én behunyt szemmel követem.

NEMERE

(Megindultságát palástolva.) Hát akkor gyerünk!
(Idához.) Ha apa kell? itt vagyok én!

TIZENHETEDIK JELENET.

MARGIT, ELŐBBIEK.

MARGIT

(Az első ajtón bejön, meglepetten.) Ajjé, — megbékültek!

(A távolból a nyolc órai harangszó hallatszik.)

SÁNDOR

Nyolc óra, — nincs veszteni való időnk!

IDA

De hová?

SÁNDOR

(A főbejáráshoz vezeti s a Püspökvár kivilágított ablakaira mutat.) Látja! Ott vár ránk a pap áldása!

IDA

De most mindjárt? (Zavartan.) Szólnom kellene — vagy más ruhát vennem . . .

SÁNDOR

Semmit! Zárt kocsí vár odakünn!

MARGIT

(Ijedten.) Hí — megszökteti! (A második ajtóhoz siet, a melyet kinyit.) Anyus! hamar! . . .

IDA

(Sándorhoz.) Jól van! magam is így szeretem; mindenemet önnek akarom köszönni.

TIZENNYOLCADIK JELENET.

ELŐRBIEK, ETELKA, SASS, IVÁN.

ETELKA

(*Rémülten megjelenik a második ajtóban, mögötte Sass és Iván.*) Ida! Te elmégy?

IDA

(*A főbejárásnál, zavarban.*) El kell mennem anyám.

ETELKA

Elhagysz, gyermekem?

IDA

Az urammal megyek !!!

ETELKA

(*Elszoruló szívvel.*) Ida — és mikor foglak viszontlátni? . . .

IDA

Majd, — ha Sándor akarja . . . (*Sándorral és Nemerével, a kik már kívül várták, a főbejáráson el.*)

Vége.

HIRDETÉSEK

Singer és Wolfner kiadásai Budapesten.

HERCZEG FERENC

***** munkái: *****

Gyurka és Sándor. A Gyurkovics-fluk II. része. Füzve 150. Diszkötésben . . .	2.50
Az első vihar. Színmű 4 felvonásban. Füzve 1.20. Diszkötésben	1.80
Egy leány története. Reg. füzve 1.80 Diszkötésben	2.80
Honthy háza. Színmű 3 felvonásban. Füzve 1.20. Csinosan bekötve . . .	1.80
Az első fecske és egyéb elbeszélések. II. kiadás. Füzve 1.20. Diszköt.	2.40
Szabolcs házassága. Regény, negyedik ezer. Füzve 1.50. Diszkötésben .	2.40
Napnyugoti mesék. Négy elbeszélés. Füzve 2 —. Diszkötésben	3.—
A Gyurkovics-leányok. Tizenkettődik ezer. Füzve 1.50. Diszkötésben .	2.50
A Gyurkovics-fluk. Tizenegyedik ezer. Füzve 2 —. Diszkötésben	3.—
Mutamur. 26 elbeszélés, 3 kiadás. Füzve 1.60. Diszkötésben	2.40
Fenn és lenn. Regény, 3-ik kiadás. Füzve 1.60. Diszkötésben	2.40
A három testőr. Bohózat 3 felvonásban. Füzve 1.20. Diszkötésben . . .	1.80
A dolovai nábob leánya. Színmű 5 felvonásban. Füzve 1.20. Diszkötésben	1.80
Simon Zsuzsa. Regény, 3-ik kiadás. Füzve 1.60. Diszkötésben	2.50
A 14 kötet ára tokban, diszkötésben 33 fnt 10 kr.	
<i>Megrendelhető 2 forintos részletekben való fizetésre is.</i>	

Singer és Wolfner kiadása Budapesten.

Szomaházy István könyvei.

Huszonnégy óra. Elbeszélések.

Ára füzve 1 frt 50. — Diszkötésben 2 frt 50.

Szomaházy István már évek óta vasárnapi tárcairója a lapoknak. Ez a diszes jelző körülbelül annyit jelent, hogy tárcacikkelyei és novellái, amelyek mindig finomak és elmések, főképpen az olvasóközönség gourmand részére számitanak. Elbeszéléseiben nemcsak témái újak, hanem előadásának formája is eredeti. Lipótvárosi történetei, amelyeket Faubourg St. Leopold gyűjtőcím alá foglal össze, egészen új genret jelentenek a magyar literatúrában. Könnyedség, esprit, izlés és finom pszichológia; ezeknek a tulajdonságoknak köszönheti Szomaházy, hogy nevét jelenleg a legismertebb és legkitűnőbb novellairóinkkal együtt emlegetik.

A Clairette-keringő és egyéb elbeszélések. Ára 1 50. — Diszkötésben 2.50.

Nyári napfény. Elbeszélések. Csinos kötésben 50 kr.

Ella kisasszony ötlete és más elbeszélések. Csinosan kötve 50 kr.

Kiss József

összes költeményei.

Első teljes olcsó kiadás a szerző
arcképével és autogramjával.

❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧
Tartalmazza a **Jehova és a Mese a
varrógépről** című költeményeket is.

❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧ ❧
Ára diszes egész vászonkötésben frt 1.50

Bérmentes küldéssel, ha az összeget
előre utalványozzák 1 frt 60 kr.

SINGER ÉS WOLFNER

könyvkiadóhivatala,

Budapesten, Andrásy-ut 10.

Singer és Wolfner kiadása Budapesten.

BRÓDY SÁNDOR

EGY FÉRFI VALLOMÁSAI

Ára 1 forint 50 krajcár,
bekötve 2 forint 30 krajcár.

TARTALMA: Bevezetés. — Rang és szerelem. — Ének az első csókról. — A szolgáló. — Férfiak szövetsége. — Közszerelem. — A csók íze. — A hárem. Befőtt korszak. — A szerelem falun. — A szerelem halotti éneke. — Hanna vallomásai. — A varnyutanyán. — Egy levél.

Életképek:

Juló és Julis. — A kőtörő. — Öregek nászuton. — Marinnay. — Emlékbeszédek egy ujságáros fölött.

✧ Singer és Wolfner kiadásai Budapesten. ✧

Mikszáth Kálmán

Az eladó birtok. — — Páva a varjuval.

Két elbeszélés.

Ára füzve 1 frt 50 kr. — Diszkrétben 2 frt 40 kr.

A „Jó palócok“ európai hírnő írója a maga üde frissességében és zsenialitásában lép az olvasó elé s olyan művet nyújt „Az eladó birtok“-ban, melynek megkapó ötletei, szingazdagsága és igazi poézise versenyre kel nagy érdekességével. Oly erőteljesen nyilatkozik meg ez elbeszélésben, valamint a mellé csatolt „Páva a varjuval“ címűben is Mikszáth minden jó tulajdonsága, hogy a nagy közönség kétségtelenül örömmel kiált fel: »Íme, a régi, a nagy Mikszáth«.

Kenedi Géza

SZÉNRAJZOK.

Ára füzve 1 frt 50 kr. — Kötve 2 frt 50 kr.

A Szénrajzok *Kenedi Géza* első szépirodalmi kötete, rendkívül érdekesen megírt társadalmi tanulmányok, egész sorozat humoros rajz kíséretében. Dolgozatainak anyaga a *legmodernebb kor és a legmodernebb ember* (a nőt is beleértve) a maga fonákjaival és eltakargatott vagy elnézett bűneivel.

A Szénrajzok minden egyes darabja egy-egy olyan problémával foglalkozik, majd gunyorosan, majd humorral, — mely mindenkinek a szívében ott bujkál és csak arra vár, hogy valaki hozzányuljon.

Uj Idők

Szépirodalmi képes hetilap.

Szerkeszti

Herczeg Ferenc.

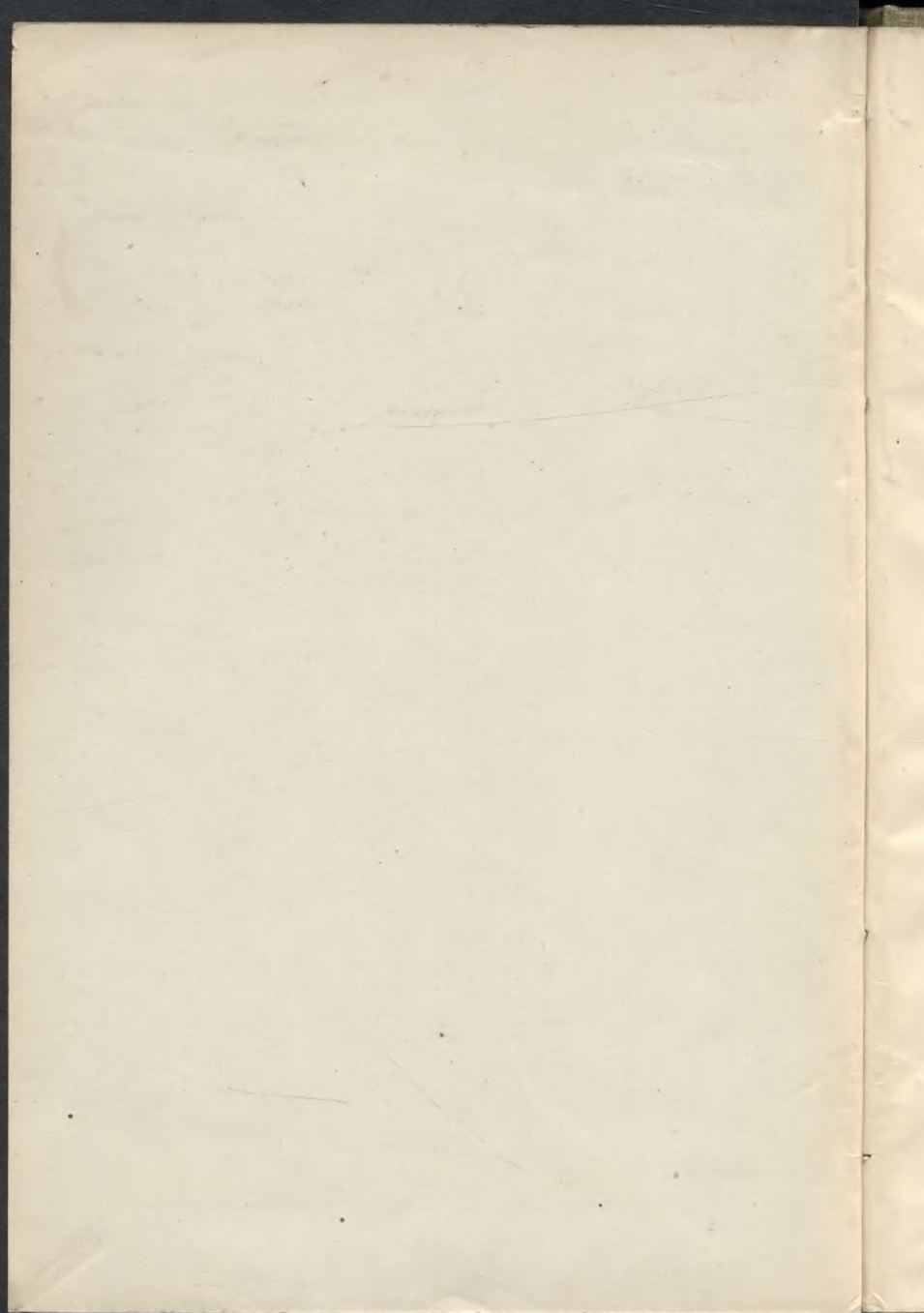

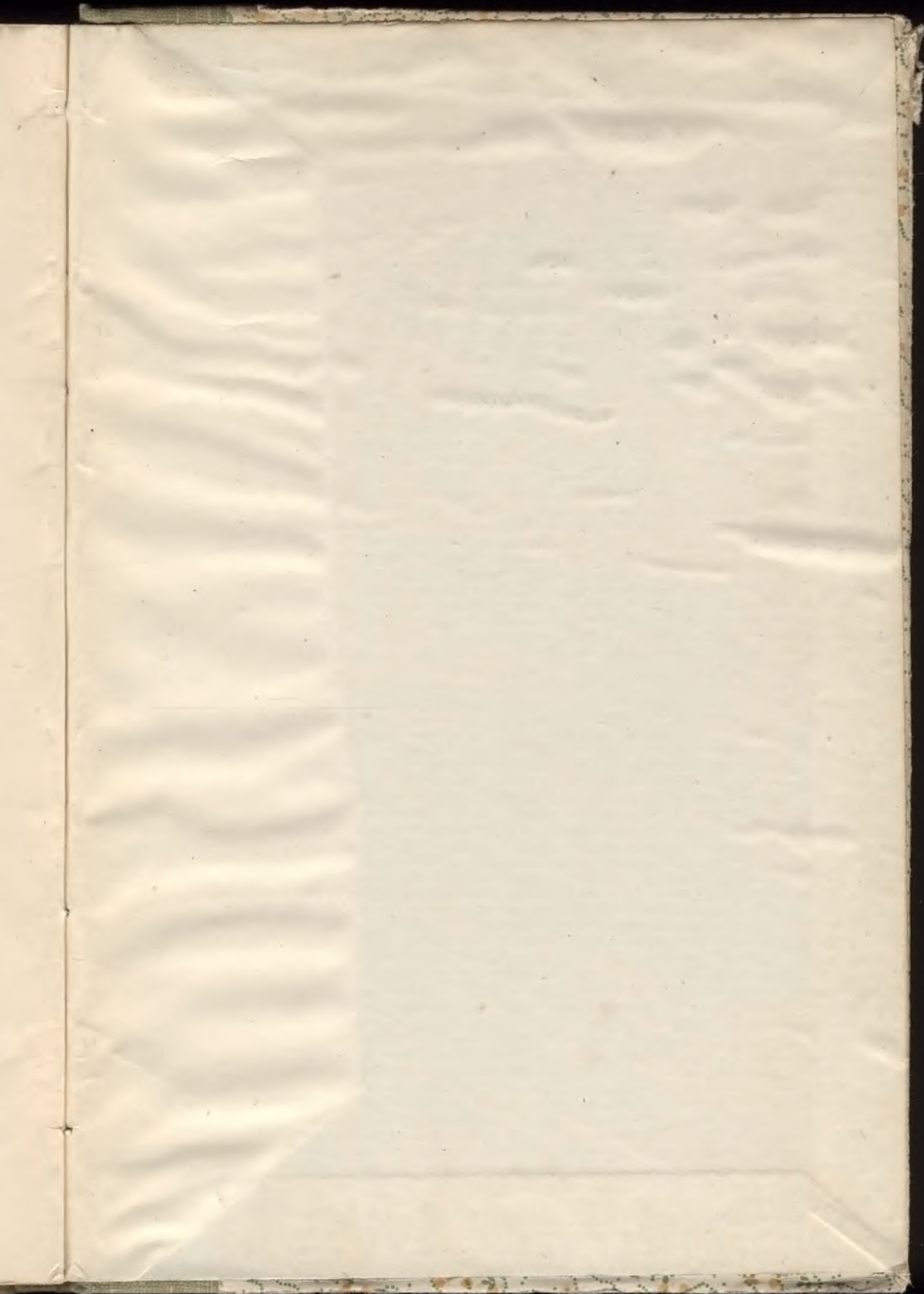
Negyedévre 2 forint.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, Andrássy-ut 10

Нерсег

ВОНТНУ
НЭЗА